

Innvandrere og stortingsvalget 2021

Stemmeberettigede, valgdeltakelse, partivalg og representanter

TALL

SOM FORTELLER

RAPPORTER / REPORTS

2022/51

Øyvind Kleven, Tove Bergseteren, Terje Risberg og Hans Martin Corneliusen

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 14. desember 2022

ISBN 978-82-587-1630-0 (trykt)

ISBN 978-82-587-1631-7 (elektronisk)

ISSN 0806-2056 (trykt)

ISSN 1892-7513 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

I denne rapporten gir vi en samlet oversikt over personer med innvandrerbakgrunn sin valgdeltakelse, partivalg og representasjon ved stortingsvalget 2021. I rapporten sammenliknes personer med innvandrerbakgrunn med den øvrige befolkning etter kjennetegn som kjønn, alder, utdanning og yrkesstatus. I noen tilfeller er det tidsserier tilbake til slutten av 1990-tallet.

SSB har siden 1997 gjennomført manntallsundersøkelser for å avdekke valgdeltakelse blant innvandrere som har blitt norske statsborgere og dermed har stemmerett ved stortingsvalg. Fra 2013 har det blitt gjennomført spørreundersøkelser blant et utvalg innvandrere for å kartlegge blant annet partivalg.

Hoveddelen av rapporten er utformet og skrevet av Øyvind Kleven. Tove Bergseteren har tilrettelagt datamaterialet, samt mange av tabellene. Terje Risberg og Hans Martin Corneliussen har vært med å skrive deler av kapitlene.

Rapporten, samt spørreundersøkelsen blant velgere med innvandrerbakgrunn, er finansierte av Integreringsavdelingen i Arbeids og inkluderingsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 08. desember 2022

Ann-Kristin Brændvang

Sammendrag

Valgdeltakelsen blant mange innvandrere sank litt fra 2017

Valgdeltakelsen er lavere blant innvandrere sammenliknet med norske borgere uten innvandrerbakgrunn. I de tre siste stortingsvalgene lå valgdeltakelsen på 80 prosent for øvrige norske borgere, mens den var rundt mellom 55 og 50 prosent blant innvandrerne. Blant innvandrere samlet sank deltakelsen fra 55 prosent i 2017 til 50 prosent i 2021. Forskjellene i deltakelse mellom innvandrere og den øvrige befolkning blir litt mindre når vi kontrollerer for bakgrunnsvariabler som alder, kjønn og utdanningsnivå. Men forskjellene blir på langt nær borte. Det er her store forskjeller med hensyn til landbakgrunn. For innvandrere fra Asia så reduseres forskjellen fra rundt 30 prosentpoeng til 27 prosentpoeng. For innvandrere fra Afrika så reduseres forskjellen fra litt over 30 prosentpoeng til rundt 25 prosentpoeng. For landgruppen Øst-Europa utenfor EU, som inkluderer mange fra det tidlige Jugoslavia, så er forskjellen, rundt 35 prosent lavere sammenliknet med befolkningen for øvrig. Valgdeltakelse blant innvandrere fra Norden og Vest-Europa er rundt 10 prosentpoeng lavere sammenliknet med befolkningen ellers når vi tar hensyn til relevante bakgrunnsvariabler.

Lavere valgdeltakelse blant norskfødte med innvandrerforeldre sammenliknet med jevngamle

Norskfødte med innvandrerforeldre er en relativt ung gruppe. Sammenlikner vi dem med de yngre blant øvrige stemmeberettigede ser vi at valgdeltakelsen er rundt 20 prosentpoeng lavere blant norskfødte. Dette gjelder også hvis vi tar hensyn til utdanningsnivå. Samlet sett sank deltakelsen blant norskfødte med to innvandrerforeldre fra 57 prosent til 52 prosent, mellom 2017 og 2021.

Nær 8 av 10 med innvandrerbakgrunn har stemt i løpet av de fem siste valg

SSB har forløpsdata (paneldata) fra et stort utvalg av norske borgere som vi har fulgt siden 2013. Blant alle stemmeberettigede er det 8 prosent (i aldersgruppen 26 til 70 år) som ikke deltok i noen av de 5 siste valgene. Andelen er 7 prosent blant befolkningen ellers, mens den er rundt 22 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn. Av dem som har hatt muligheten til å stemme ved flere valg har altså nær 8 av 10 med innvandrerbakgrunn stemt minst en gang i løpet av de siste fem valgene.

Rundt 9 prosent hadde «innvandrerbakgrunn»

Antall stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn øker og vil fortsette å øke i årene som kommer. I 1997 var litt over 2 prosent innvandrere eller barn av to innvandrere, i 2021 var dette økt til 9 prosent. 7 prosent var innvandrere, mens 2 prosent var norskfødte med innvandrerforeldre. Størst andel med innvandrerbakgrunn er det i valgdistriktene Oslo og Akershus. De fleste har bakgrunn fra Afrikanske og Asiatiske land.

Velgere med bakgrunn fra Afrika og Asia har gått lenger til venstre

Arbeiderpartiet har tradisjonelt hatt stor oppslutning blant personer med innvandrerbakgrunn fra afrikanske og asiatiske land. I 2017 stemte mellom 50 og 60 prosent av dem på Arbeiderpartiet. I 2021 er oppslutningen sunket med 10 prosentpoeng for innvandrerne fra disse landene og 20 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre. I første rekke har oppslutningen om SV og Rødt økt, men også Senterpartiet og Venstre går frem. Mange med innvandrerbakgrunn som stemte Arbeiderpartiet i 2017 valgte å sitte hjemme i 2021.

Flere med innvandrerbakgrunn på Stortinget

6 prosent av stortingsrepresentantene er enten innvandrere eller norskfødte med to innvandrerforeldre. Det har vært en økning fra 6 til 10 representanter sammenliknet med forrige stortingsperiode. For partiene representert på stortinget har det i de senere år vært en økning med kandidater med innvandrerbakgrunn på listene. Det 10 representanter har bakgrunn, eller foreldre med bakgrunn, fra Afrika eller Asia. Alle partiene på stortinget har personer med innvandrerbakgrunn på listene sine.

Abstract

Nine per cent of eligible voters in 2021 had an immigrant background. Seven per cent were immigrant who had naturalized in Norway and two per cent were Norwegian-born to immigrants' parents.

Most eligible voters with an immigrant background live in Oslo or Akershus. Most have backgrounds from African and Asian countries.

The voter turnout is lower among immigrants compared with Norwegian citizens without an immigrant background. In the last three general elections, the turnout was 80 per cent for Norwegian citizens without an immigrant background, while it was around 50 or 55 per cent among immigrants. The turnout decreased by five percentage point among immigrants from 2017.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. Definisjoner.....	7
1.2. Datakilder.....	8
2. Stemmeberettigede	10
2.1. 9 prosent av de stemmeberettigede var innvandrere eller barn av innvandrerforeldre ...	10
2.2. 86 prosent av samtlige stemmeberettigede er født i Norge med to norskfødte foreldre..	12
2.3. Flest innvandrere fra Somalia, Irak, Pakistan, og Iran.....	14
2.4. Flest norskfødte fra Pakistan, Vietnam, Tyrkia og Sri Lanka	15
2.5. Dobbel statsborgerskap økte antallet fra Norden og andre europeiske land	15
2.6. Flest innvandrere i valgdistriktene Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud	16
3. Valgdeltakelse	18
3.1. Innledning	18
3.2. Valgdeltakelsen er lavere blant innvandrere	19
3.3. Stor forskjell i valgdeltakelsen avhengig av landbakgrunn	19
3.4. Lav deltagelse blant innvandrernes barn	24
3.5. Valgdeltakelsen stiger med utdanningsnivået	26
3.6. Høyere deltagelse blant dem som er i arbeid.....	27
3.7. Deltakelse, botid og tidspunkt for statsborgerskap	28
4. Partivalg	30
4.1. Oppslutningen om venstresidens partier høy blant innvandrerne fra Afrika og Asia	30
4.2. Unge med innvandrerbakgrunn stemmer lenger til venstre enn sine foreldre.....	31
4.3. Velgeroverganger mellom 2017 og 2021	34
4.4. Mange Ap velgere med innvandrerbakgrunn satte seg på gjerdet i 2021	37
5. Stortingsrepresentanter og kandidater	40
5.1. Innledning	40
5.2. 6 prosent av stortingsrepresentantene er innvandrer eller barn av innvandrere	41
5.3. Økning i antall kandidater og representanter med innvandrerbakgrunn	41
5.4. Fra 5 til 10 representanter med bakgrunn fra Asia eller Afrika	43
6. Avslutning	44
Referanser	51
Vedlegg A: Tabeller	53
Figurregister	59
Tabellregister	60

1. Innledning

Rapporten gir en samlet oversikt over personer med innvandrerbakgrunn sin deltakelse, stemmegivning og representasjon ved stortingsvalget i 2021. Personer med innvandrerbakgrunn sammenliknes med personer uten innvandrerbakgrunn først og fremst etter kjennetegnene kjønn, alder og utdanning. Det er så langt datamaterialet tillater det lagt vekt på å sammenlikne utviklingen over tid.

Stortingvalget 2021 ble gjennomført 13. september, under korona epidemien, og etter Kommune- og regionreformen. Antall fylker ble redusert til 11, Oslo inkludert. På Stortinget beholdt en imidlertid den samme inndelingen som «de 19 gamle fylkene», med betegnelsen valgdistrikter. Ved valget i 2021 gikk Senterpartiet, Rødt og Sosialistisk Venstreparti fram, sammenlignet med stortingsvalget 2017. Høyre, Krf og Fremskrittspartiet gikk tilbake. Krf havnet under sperregrensen og mistet 5 mandater. Tilbakegangen til Høyre, Krf og Frp førte til at Regjeringen Solberg mistet det parlamentariske grunnlaget for regjeringen og gikk av. Arbeiderpartiet gikk også tilbake ved valget, men mistet kun 1 mandat. Arbeiderpartiet og Senterpartiet dannet en ny regjering ledet av Jonas Gahr Støre. Regjeringen Støre er en mindretallsregjering med støtte fra SV.

Denne rapporten er en tabellbasert beskrivelse av status etter valget i 2021. I kapittel 1 gjennomgår vi noen begreper og inndelinger i rapporten samt gir en beskrivelse av datakildene som er benyttet. I kapittel 2 gir vi en oversikt over stemmeberettigede personer med innvandrerbakgrunn og en beskrivelse av den historiske utviklingen. Forut for valget 2021 publiserte SSB foreløpige tall over stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn. I denne rapporten bruker vi de endelige tallene. I kapittel 3 viser vi valgdeltakelsen blant de stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn. Kapittel 4 handler om hvilke partier de med innvandrerbakgrunn stemte på i valget. I kapittel 5 viser vi hvor mange listekandidater med innvandrerbakgrunn det var i stortingsvalget 2021, og hvor mange som ble representanter etter valget.

1.1. Definisjoner

Stemmerettsvilkårene

Stemmerett ved stortingsvalg har norske statsborgere som fyller 18 år innen utgangen av valgåret, og som noen gang har vært folkeregisterført som bosatt i Norge. De stemmeberettigede må være ført inn i manntallet. Manntall er en systematisk oversikt over hvilke innbyggere som har stemmerett til valg. Manntallet er offentlig, og er lagt ut til offentlig gjennomsyn i periodene før valget til Stortinget.

Innvandringskategori

I SSBs standard for gruppering av personer etter innvandringsbakgrunn deles befolkningen inn etter seks kriterier:

- A: Født i Norge med to norskfødte foreldre
- B: Innvandrere
- C: Norskfødte med innvandrerforeldre
- E: Utenlandsfødte med én norskfødt forelder
- F: Norskfødte med én utenlandsfødt forelder
- G: Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre

Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge og tatt norsk statsborgerskap.

Norskfødte med innvandrereforeldre er norske statsborgere som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet.

Befolkningen ellers inkluderer norske statsborgere som er født i Norge av to norskfødte foreldre, utenlandsfødte med én norskfødt forelder, norskfødte med én utenlandsfødt forelder, utenlandsfødte med to norskfødte foreldre og adopterte. Betegnelsen øvrige norske borgere eller øvrig befolkning benyttes også om denne gruppen.

Landbakgrunn og Fødeland

Fødeland er hovedsakelig mors bosted ved personens fødsel. Landbakgrunn er eget fødeland. For norskfødte er dette foreldrenes eventuelle utenlandske fødeland. Når begge foreldrene er født i utlandet, er de i de aller fleste tilfellene født i samme land. I tilfelle der foreldrene har ulikt fødeland, er det mors fødeland som blir valgt. I rapporten benyttes det en 8-delt landgruppering basert på verdensregioner, en 3-delt gruppering eller enkeltland avhengig av datakilden og analyseformål. Beskrivelse av grupperingene er plassert i teksten der det er relevant.

1.2. Datakilder

Stemmeberettigede

For å ha stemmerett i valg må man stå i manntallet i den kommunen en skal stemme. Folkeregisteret danner grunnlaget for manntallet. Folkeregisteret har en nøkkelrolle når det gjelder persondata i Norge. Siden 1946 har det i hver enkelt kommune vært et lokalt folkeregister som skal registrere alle bosatte i kommunen i samsvar med lov om folkeregistrering og forskrifter til loven. Folkeregistrene får meldinger om fødsler, dødsfall, giftermål, skilsmisser, flyttinger mv. fra ulike kilder. Det sentrale personregisteret (DSP) ble bygget opp i SSB mellom 1964-1966 med utgangspunkt i folketellingen i 1960, samtidig som det 11-sifrede fødselsnummeret ble innført som identifikasjon (Soltvedt 2004). Registeret inneholdt de som var med i folketellingen og senere alle som har vært bosatt i Norge fra og med 1. oktober 1964. Det norske folkeregisteret tildeler id-nummer, og det registrerer sentrale demografiske og juridiske opplysninger. SSBs befolkningregister, som har Folkeregisteret i Skatteetaten som kilde, er grunnlaget for informasjon om de stemmeberettigedes bakgrunnskjennetegn som kjønn, alder og innvandringskategori. Andre relevante datasystemer er 'befolkningens høyeste utdanning' og system for persondata.

Valgdeltakelse – avkryssede manntallslistene fra valgstyrene

I henhold til valgloven og forskriftene til valgloven skal velgerne «*krysses av i manntallet før de legger stemmesedlene i urnen*». Det pålegges også kommunene å oppbevare «*avkryssede manntallslistene*» i to valgperioder før de kasseres på en betryggende måte. Resultater fra de enkelte kommunene rapporteres inn via det elektroniske valgadministrasjonssystemet (EVA) til Valgdirektoratet. Valgdirektoratet har ansvar for de operative støtteoppgavene til kommuner og fylkeskommuner ved valggjennomføring, samt drift og forvaltning av EVA. I henhold til Statistikkloven og Valgloven leverer Valgdirektoratet data til SSB. Mange kommuner rapporterer også inn de avkryssede manntallslistene gjennom EVA. Fra 2013 har SSB kun benyttet direkte innsamling for de kommunene som ikke har levert denne informasjonen inn i EVA. Fra 2019 har SSB et tilnærmet fullstendig register over valgdeltakelsen til alle stemmeberettigede.

I 2013 var det fulltelling i 15 kommuner (de mest folkerike kommunene var blant disse), som utgjorde 1 008 500 stemmeberettigede. I de resterende kommunene var det til sammen 2 635 100 stemmeberettigede, av disse ble det trukket et utvalg på 13 100 personer som ble manntallskontrollert av kommunene. Analysene av valgdeltakelse i 2017 er basert på totaltelling gjennom EVA i 255 kommuner samt et representativt utvalg trukket i alle de øvrige 170 kommunene i Norge. Datakilder er de avkryssede valgmanntallslistene i de ulike kommunene. For å kunne undersøke

innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre mer inngående er disse gruppene overrepresentert i utvalget. For tidligere årganger, 1997-2009, er estimatene om valgdeltakelse basert på utvalg av om lag 10 000 stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn.

SSBs mikrodata er laget til bruk for statistikkformål. På mikronivå kan det forekomme feil. Valgdeltakelse, det vil si stemt i valget, innebærer at den stemmeberettigede har vært i valglokalet og levert stemmeseddel. Den stemmeberettigede blir da krysset av manntallet. Vi vet ikke om stemmeseddelen blir forkastet. Det vil også være enkelte tilfeller hvor den stemmeberettigede ikke blir krysset av i manntallet, men allikevel leverer stemmeseddel. Det er derfor ikke 100 prosent overenstemmelse mellom valgdeltakelse og antall fordelte stemmer etter partier og lister, uoverensstemmelsen er imidlertid svært liten.

Partivalg fra velgerundersøkelsene ved stortingsvalgene 2017 og 2021

Analysene av partivalg er fra intervjuundersøkelser blant utvalg av stemmeberettigede foretatt rett etter valget. Velgerundersøkelsene gjennomføres i samarbeid mellom SSB og Valgforskningsprogrammet ved Institutt for samfunnsforskning. Integreringsavdelingen i Arbeids- og inkluderingsdepartementet betaler for et tilleggsutvalg som består av innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre. Svarene fra intervjuundersøkelsene koples med relevante registre SSB har tilgang til. Intervjuene blir foretatt både ved personlig intervju og selvutfyllingsskjema, men tilleggsutvalget av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre gjennomføres bare som selvutfyllingsskjema på web. Et av formålene er å studere endringer i partivalg mellom to valg, en del av utvalget er derfor et panel som også svarte i undersøkelsen for fire år siden. I denne rapporten fremstiller vi kun partivalg. De første resultatene ble publisert i mars 2022, se Kleven og Bergh (2022). Øvrige resultater fra velgerundersøkelsene publiseres og frigis høsten 2023 på ssb.no/valg/stortingsvalg/statistikk/stortingsvalg-velgerundersokelsen.

Utvalgene trekkes rett fra manntallet til stortingsvalget. De påkobles kontaklinformasjon fra Kontakt- og reservasjonsregisteret (KRR) som inneholder opplysninger om SMS og e-post. De som ikke svarte ble purret gjentatte ganger og etter en tid ble dem som ikke deltok invitert til å svare på en kort versjon av undersøkelsen (1-A4 side) på web. Den korte versjonen ble også oversatt til engelsk, polsk, litauisk og arabisk.

At noen ikke ønsker å svare kan føre til skjevheter i resultatene, men skjevhet etter et kjennemerke trenger ikke medføre skjevhet etter andre kjennemerker. For å motvirke skjevhet introdusert ved frafall veies utvalgene etter kjente kjennemerker i populasjonen. Svarandelen er klart lavere blant dem som ikke stemte i valget, det gjelder for alle grupper, men i denne rapporten ser vi kun på dem som stemte i valget. Svarprosenten blant de som stemte i valget varierer mellom respondentene avhengig av innvandringskategori og landbakgrunn (vedleggstabell A6). Den er høy blant norskfødte med to norskfødte foreldre (55 prosent) og lavere blant innvandrere og norskfødte med to innvandrerforeldre. Blant innvandrere fra nordiske og europeiske land er svarandelen rundt 60 prosent, mens den er rundt 40 blant dem fra afrikanske og asiatiske land. Blant innvandrere fra noen av landene med mange stemmeberettigede, som Somalia og Pakistan, er svarprosenten litt under 30 prosent. Svarandelen for norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia eller Afrika er rundt 35 prosent.

Stortingsrepresentanter og kandidater

SSB mottar administrative data om kandidatene fra det elektroniske valgadministrasjonssystemet (EVA) fra Valgdirektoratet før valget. SSB ajourfører dette mot folkeregisteret og foretar enkelte manuelle rettinger der tilstrekkelig informasjon mangler. SSB publiserer statistikk over kandidatene som stiller til valg ved stortingsvalgene i slutten av juni i valgåret. Registeret ajourføres mot resultat av stortingsvalget for å lage statistikk over representantene.

2. Stemmeberettigede

2.1. 9 prosent av de stemmeberettigede var innvandrere eller barn av innvandrerforeldre

Innvandring til Norge fra nærliggende land som Sverige, Danmark og Tyskland har lang historie. Etter krigen kom det også innvandrere og flyktninger fra en rekke land i Europa. Blant annet kom det etter oppstanden i Ungarn flyktninger som fikk permanent opphold og etter hvert ble norske statsborgere. Denne innvandringen var imidlertid svært beskjedent sett i dagens målestokk. Fra slutten av 1960-tallet ble Norge, i likhet med mange andre europeiske land, berørt av den globale sør-nord migrasjonen. Først kom arbeidsinnvandrere fra land i nærheten av Europa som Marokko og Tyrkia. Senere også fra Asia, spesielt kom det mange fra Pakistan (Brochmann og Kjeldstadli 2014). Fra 1980-tallet har det kommet flyktninger fra krig, blant annet fra Vietnam, Irak, Iran, Somalia og det tidligere Jugoslavia. Innvandrere og innvandrernes etterkommere har gått fra å være en svært beskjedent gruppe blant velgerne til å bli en større andel. Det var først på 1990-tallet at innvandrene i stor grad ble norske statsborgere og dermed fikk stemmerett ved stortingsvalg.

Tabell 2.1 Antall stemmeberettigede i alt, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Stortingsvalgene 1981-2021

År	I alt	Innvandrere	Norskfødte med innvandrerforeldre
1981	3 004 000	31 700	1 020
1985	3 100 000	33 890	1 340
1989	3 190 000	37 670	1 640
1993	3 260 000	46 340	2 250
1997	3 311 000	70 820	3 950
2001	3 359 000	92 600	6 690
2005	3 422 000	111 100	11 000
2009	3 554 000	146 100	17 000
2013	3 644 000	185 400	28 000
2017	3 765 000	233 300	41 300
2021	3 892 500	288 400	56 570

Kilde: Personer med stemmerett. Statistisk sentralbyrå,

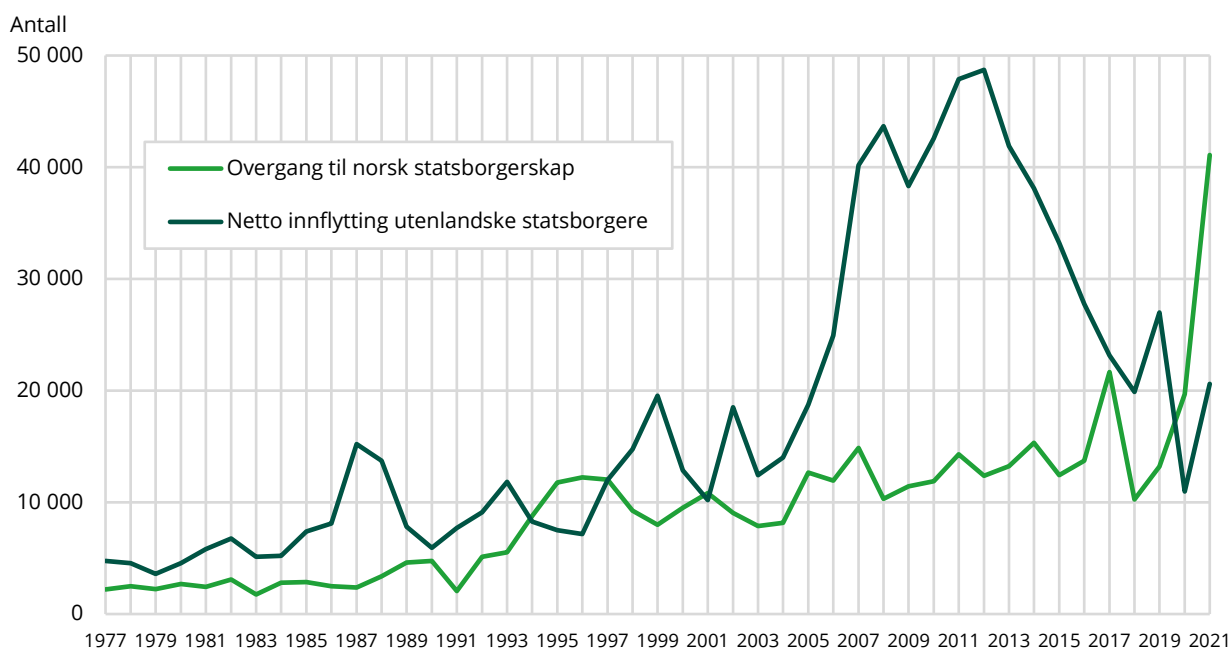
I det siste stortingsvalget var det i alt 3 892 500 stemmeberettigede. Det er en økning i antall stemmeberettigede med om lag 888 500 siden 1981. Denne økningen skyldes hovedsakelig at folk lever lenger, men også innvandringen har ført til at det er flere stemmeberettigede. I 2021 hadde 344 980 av de stemmeberettigede innvandrerbakgrunn, 288 400 var innvandrere og 56 570 var norskfødte med innvandrerforeldre. Til sammenlikning hadde i 1981 kun 33 000 av de stemmeberettigede innvandrerbakgrunn. I 1997 var antallet økt til omtrent 75 000, og i 2013 var det over 200 000.

Andelen med innvandrerbakgrunn blant de stemmeberettigede avhenger av hvor stor nettoinnvandringen er, hvor mange av innvandrene som får norsk statsborgerskap og hvor mange barn innvandrene får. Overgang til norsk statsborgerskap er for de aller fleste mulig etter å ha hatt fast opphold i åtte år, selv om noen også ved søknad for innvilget norsk statsborgerskap ved kortere botid.

Innvandringen til Norge lå på et historisk høyt nivå mellom 2005 til 2015 (Figur 2.1). Sammenliknet med disse årene har den avtatt noe de senere år. Økningen i den generelle innvandringen fra midten av 2000-tallet var fra østeuropeiske EU-land, blant disse er det mindre vanlig å søke overgang til norsk statsborgerskap. Innvandringen fra østeuropeiske EU-land har gått ned de senere år og nettoinnvandringen har gått ned. Antallet som har fått norsk statsborgerskap har imidlertid økt de senere år. Kurvene for nettoinnflytting av utenlandske statsborgere og antallet som får norsk statsborgerskap følger hverandre altså ikke nødvendigvis. Det er en naturlig årsak til det, først må

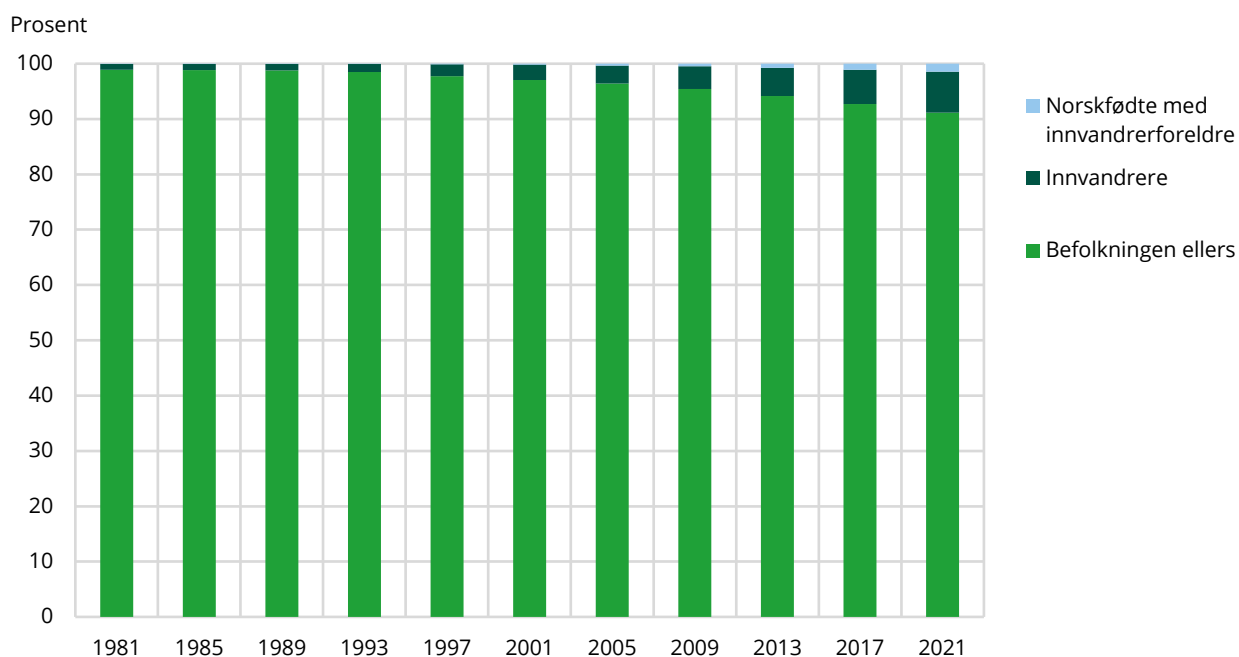
det komme en innvandringsbølge, så må innvandrende bestemme seg for å bli, og cirka etter 8 år kan de bli norske statsborgere. Gruppen innvandrere fra Pakistan, Tyrkia, Marokko og Vietnam, som hadde vært i Norge siden 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet, søkte og fikk norsk statsborgerskap først fra midten av 1990-tallet. Fra 1. januar 2020 ble det tillatt med dobbelt statsborgerskap i Norge. Til forskjell fra tidligere kan personer bosatt i Norge søke norsk statsborgerskap uten å måtte gi avkall på andre statsborgerskap. Det førte til en økning i antallet overganger til norsk statsborgerskap i 2020 og 2021 sammenlignet med årene før.

Figur 2.1 Ervervelse av norsk statsborgerskap og netto innflytting av utenlandske statsborgere per år. 1977-2021. Antall

Kilde: Overgang til norsk statsborgerskap, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.2 Andel stemmeberettigede etter 3-delt innvandringskategori. Stortingsvalgene 1981-2021

Befolkningen ellers inkluderer: Født i Norge med to norskfødte foreldre, Utenlandsfødte med én norskfødt forelder, Norskfødte med én utenlandsfødt forelder og Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre

Kilde: Personer med stemmerett. Statistisk sentralbyrå,

I alt 9 prosent av de stemmeberettigede ved det siste stortingsvalget i 2021 hadde innvandrerbakgrunn, Litt over 7 prosent var innvandrere, mens i underkant av 2 prosent var norskfødte med innvandrerforeldre. Selv om gruppen med innvandrerbakgrunn, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, samlet sett er en relativt liten andel av de stemmeberettigede, har det vært en stor vekst i gruppen. I 1981 var om lag 1 prosent av de stemmeberettigede innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre. I 1997 var andelen økt til 2 prosent av de stemmeberettigede mens de i siste valg altså var 7 prosent.

Norskfødte med innvandrerforeldre er en relativt liten gruppe, men den har økt relativt mye ved de siste stortingsvalg. Tilbake i 2005 var det kun 11 000 personer, ved det siste valget i 2017 hadde gruppen økt til 41 300, og 56 570 personer i 2021. I følge framskrivningene vil om lag 100 000 velgere rundt 2030 være norskfødte med innvandrerbakgrunn, og de vil da utgjøre rundt 2 prosent av velgerne.

2.2. 86 prosent av samtlige stemmeberettigede er født i Norge med to norskfødte foreldre

I SSBs standard for gruppering av personer etter innvandringsbakgrunn deles befolkningen inn etter seks kriterier: *Født i Norge med to norskfødte foreldre, Innvandrere, Norskfødte med innvandrerforeldre, Utenlandsfødte med én norskfødt forelder, Norskfødte med én utenlandsfødt forelder og Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre.* Inndelingen skiller ikke mellom norske og utenlandske statsborgere. I tabell 2.2 fremstiller vi antallet og andelen stemmeberettigede etter inndelingen og statsborgerskap.

Den største gruppen av stemmeberettigede er 'født i Norge med to norskfødte foreldre, nær 86 prosent tilhører denne gruppen. Innvandrere er nest størst, litt over 7 prosent, tilhører denne gruppen. 4 prosent havner i kategorien norskfødt med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder. Denne gruppen er altså større enn norskfødt med to innvandrerforeldre. 1,5 prosent tilhører gruppen norskfødt med to innvandrerforeldre. Utenlandsfødt med to norskfødte foreldre er nest minst 0,9 prosent tilhøre denne gruppen. Utenlandsfødt med en norskfødt forelder er minst kun 0,7 prosent tilhører denne gruppen.

Det er innvandrere i Norge fra 202 forskjellige land. I de fleste tilfeller er det hensiktsmessig å gruppere dem sammen siden det fra de fleste av landene er få personer. Vi benytter en 8-delt inndeling etter verdensregion. Denne inndelingen benyttes også i andre kapitler senere i rapporten.

- **Norden**
- **Vest-Europa utenom Norden** (Andorra, Belgia, Frankrike, Gibraltar, Hellas, Irland, Italia, Malta, Monaco, Nederland, Portugal, San Marino, Spania, Storbritannia, Sveits, Tyskland, Østerrike).
- **EU-land i Øst-Europa** (Bulgaria, Estland, Kroatia, Latvia, Polen, Romania, Litauen, Slovenia, Ungarn, Slovakia, Tsjekkia)
- **Øst-Europa utenfor EU**
- **Nord-Amerika og Oseania**
- **Afrika**
- **Asia med Tyrkia**
- **Sør og Mellom-Amerika**

Tabell 2.2 Stemmeberettigede i stortingsvalget 2021 etter innvandringskategori og landgruppe. Antall og prosent.

	Antall			Prosent		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
I alt	3 892 500	1 930 460	1 962 040	100,0	49,6	50,4
Øvrige norske borgere - i alt	3 547 490	1 767 950	1 779 540	91,1	45,4	45,7
Norskfødt med to norskfødte foreldre	3 331 060	1 658 380	1 672 680	85,6	42,6	43
Norske borgere, innvandrere - i alt	288 440	133 590	154 850	7,4	3,4	4
Norden	12 380	5 340	7 040	0,3	0,1	0,2
Vest-Europa utenom Norden	9 190	4 640	4 550	0,2	0,1	0,1
EU-land i Øst-Europa	15 190	5 730	9 460	0,4	0,1	0,2
Øst-Europa utenfor EU	36 400	15 260	21 140	0,9	0,4	0,5
Nord-Amerika og Oseania	2 880	1 190	1 690	0,1	0	0
Afrika	68 300	36 000	32 300	1,8	0,9	0,8
Asia med Tyrkia	131 710	60 670	71 040	3,4	1,6	1,8
Sør og Mellom-Amerika	12 390	4 770	7 620	0,3	0,1	0,2
Norske borgere, norskfødte med innvandrerforeldre - i alt	56 570	28 920	27 650	1,5	0,7	0,7
Norden	1 800	880	920	0	0	0
Vest-Europa utenom Norden	1 480	750	730	0	0	0
EU-land i Øst-Europa	1 850	930	920	0	0	0
Øst-Europa utenfor EU	5 110	2 570	2 540	0,1	0,1	0,1
Nord-Amerika og Oseania	470	230	240	0	0	0
Afrika	12 640	6 520	6 120	0,3	0,2	0,2
Asia med Tyrkia	31 530	16 130	15 400	0,8	0,4	0,4
Sør og Mellom-Amerika	1 680	900	780	0	0	0
Utenlandsfødt, en norskfødt forelder	27 240	13 570	13 670	0,7	0,3	0,4
Norden	8 880	4 490	4 390	0,2	0,1	0,1
Vest-Europa utenom Norden	8 110	4 140	3 970	0,2	0,1	0,1
EU-land i Øst-Europa	420	230	190	0,0	0,0	0,0
Øst-Europa utenfor EU	230	120	110	0,0	0,0	0,0
Nord-Amerika og Oseania	4 300	2 100	2 200	0,1	0,1	0,1
Afrika	1 010	500	510	0,0	0,0	0,0
Asia med Tyrkia	2 880	1 270	1 610	0,1	0,0	0,0
Sør og Mellom-Amerika	1 410	720	690	0,0	0,0	0,0
Norskfødt, en norskfødt forelder	155 360	79 960	75 400	4,0	2,1	1,9
Norden	55 340	28 380	26 960	1,4	0,7	0,7
Vest-Europa utenom Norden	39 350	20 270	19 080	1,0	0,5	0,5
EU-land i Øst-Europa	7 230	3 770	3 460	0,2	0,1	0,1
Øst-Europa utenfor EU	3 230	1 660	1 570	0,1	0,0	0,0
Nord-Amerika og Oseania	16 970	8 860	8 110	0,4	0,2	0,2
Afrika	9 620	4 920	4 700	0,2	0,1	0,1
Asia med Tyrkia	17 250	8 770	8 480	0,4	0,2	0,2
Sør og Mellom-Amerika	6 370	3 330	3 040	0,2	0,1	0,1
Utenlandsfødt, to norskfødte foreldre	33 880	16 060	17 820	0,9	0,4	0,5
Norden	6 310	3 260	3 050	0,2	0,1	0,1
Vest-Europa utenom Norden	3 460	1 770	1 690	0,1	0,0	0,0
EU-land i Øst-Europa	450	270	180	0,0	0,0	0,0
Øst-Europa utenfor EU	230	140	90	0,0	0,0	0,0
Nord-Amerika og Oseania	5 280	2 640	2 640	0,1	0,1	0,1
Afrika	1 880	1 030	850	0,0	0,0	0,0
Asia med Tyrkia	11 310	4 140	7 170	0,3	0,1	0,2
Sør og Mellom-Amerika	4 960	2 810	2 150	0,1	0,1	0,1

Kilde: Personer med stemmerett. Statistisk sentralbyrå,

3,4 prosent av de stemmeberettigede er innvandre fra asiatiske land, mens 1,8 prosent av de stemmeberettigede kommer fra afrikanske land. Det betyr at 70 prosent av de stemmeberettigede innvandrerne kommer fra enten Asia eller Afrika. Den tredje største landgruppen er Øst-Europa

utenfor EU, 0,9 prosent av de stemmeberettigede kommer herfra. Stater som tidligere var en del av Jugoslavia som Bosnia-Hercegovina og Kosovo er plassert i denne landgruppen.

4 prosent av alle stemmeberettigede er 'norskfødte med en norskfødt forelder og en utenlandsfødt forelder'. Ser vi på fødelandet til den utenlandsfødte forelderen, er 35 prosent av disse fra nordiske land, 25 prosent er fra Vest-Europa utenom Norden, mens 10 prosent er fra Nord-Amerika og Oseania. Litt over 10 prosent har en forelder med bakgrunn fra Asia i denne gruppen.

2.3. Flest innvandrere fra Somalia, Irak, Pakistan, og Iran

Ser vi på enkeltland er det flest innvandrere fra Somalia og Irak. Det er nesten 22 000 fra Somalia og nær 20 000 fra Irak. Til sammenlikning var Irak også det største landet i 2013, med om lag 13 000 stemmeberettigede, mens det da var om lag 12 000 fra Somalia. Antall stemmeberettigede innvandrere fra Somalia har altså økt med cirka 10 000 på 8 år. Pakistan er tredje største land blant innvandrerne, rundt 16 000 er herfra. Økningen blant stemmeberettigede fra Pakistan er mer beskjeden, en økning på om lag 3 000 fra 2013. Går vi tilbake til 1997 var det om lag 6 000 innvandrere fra Pakistan som hadde stemmerett. Mens det i 1997 var kun rundt 800 fra Somalia og 500 fra Irak. Iran er det fjerde største landet med rundt 14 000 stemmeberettigede innvandrere. Fra landene: Filipinene, Vietnam, Afghanistan, Thailand og Eritrea er det også over 10 000 stemmeberettigede innvandrere.

Tabell 2.3 Stemmeberettigede innvandrere fra ulike land. Stortingsvalgene 2013-2021. Antall

	2013	2017	2021
Somalia	12 040	15 400	21 710
Irak	13 170	17 400	19 440
Pakistan	13 020	14 740	15 930
Iran	11 060	12 140	13 920
Filippinene	6 480	9 280	12 360
Vietnam	11 690	12 050	12 280
Afghanistan	4 890	8 910	11 120
Thailand	3 980	7 430	10 280
Eritrea	1 870	5 320	10 240
Bosnia-Hercegovina	9 590	9 730	10 060
Russland	4 960	6 490	9 610
Tyrkia	7 540	8 210	8 600
Kosovo	7 110	7 980	8 400
Sri Lanka	7 080	7 460	7 620
Polen	4 500	5 300	6 390
India	3 740	4 740	5 850
Sverige	2 960	3 370	5 850
Etiopia	2 320	3 820	5 050
Marokko	4 150	4 590	4 800
Chile	4 090	4 160	4 210
Kina	3 120	3 640	4 180
Syria	1 030	1 710	3 980
Danmark	3 530	3 230	3 830
Tyskland	2 890	3 360	3 560
Palestina	1 680	2 360	2 850
Myanmar	760	2 200	2 700
Ukraina	870	1 660	2 610
Kroatia	1 910	2 070	2 130
Makedonia	1 590	1 650	1 780
Libanon	1 350	1 500	1 630

Kilde: Personer med stemmerett. Statistisk sentralbyrå

Blant de europeiske landene er det flest fra Bosnia-Hercegovina, 10 000 av innvandrerne er herfra. Russland er nest størst blant de europeiske statene, 9 600 stemmeberettigede. Polen som er det landet med flest innvandrere i Norge er lenger ned på listen siden det er relativt få av de polske innvandrerne som er blitt norske statsborgere.

2.4. Flest norskfødte fra Pakistan, Vietnam, Tyrkia og Sri Lanka

Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre, er en relativt beskjeden gruppe blant de stemmeberettigede men det er en gruppe som vil øke i de kommende valgene. De er en relativt ung gruppe velgere. 78 prosent av dem har foreldre fra enten Asia eller Afrika. 9 prosent er fra Øst-Europa utenfor EU. Det er desidert flest med foreldre fra Pakistan. 11 670 av de stemmeberettigede har foreldre herfra. Deretter følger Vietnam med 5 600, Tyrkia med 4 160 og Sri Lanka med 3 780. Somalia, som er det største enkeltlandet blant innvandrerne, følger så med omlag 3 000 stemmeberettigede.

Det største europeiske landet er Kosovo med 2 000 stemmeberettigede fulgt av Bosnia-Hercegovina med 1 600 stemmeberettigede.

Tabell 2.4 Stemmeberettigede norskfødte med innvandrerforeldre fra ulike land. Stortingsvalgene 2013-2021. Antall

	2013	2017	2021
Pakistan	7 730	9 750	11 670
Vietnam	3 050	4 290	5 610
Tyrkia	2 240	3 200	4 160
Sri Lanka	1 330	2 530	3 780
Somalia	740	1 590	3 030
Irak	250	810	2 370
Marokko	1 280	1 780	2 350
India	1 480	1 900	2 240
Kosovo	580	1 080	2 030
Iran	710	1 170	1 850
Bosnia-Hercegovina	490	1 070	1 670
Chile	870	1 100	1 270
Filippinene	540	720	910
Kina	380	540	730
Makedonia	420	550	720

Kilde: Personer med stemmerett. Statistisk sentralbyrå

2.5. Dobbel statsborgerskap økte antallet fra Norden og andre europeiske land

Fra 1. januar 2020 ble det tillatt med dobbelt statsborgerskap i Norge. Til forskjell fra tidligere kan personer bosatt i Norge søke norsk statsborgerskap uten å måtte gi avkall på andre statsborgerskap. Det førte til en økning i antallet overganger til norsk statsborgerskap i 2020 og 2021 sammenlignet med årene før. Antallet personer som har blitt innvilget norsk statsborgerskap gikk opp, fra mellom ti og femten tusen årlig til 19 700 og 41 100 i henholdsvis 2020 og 2021. Svensker, eritreere og russere utgjorde de største gruppene blant de som fikk statsborgerskap (Molstad 2022). I SSBs registerbaserte statistikk har vi ingen oversikt over dem som har dobbelt statsborgerskap, vi vet kun at de har fått innvilget statsborgerskap og hvilken dato det er innvilget. I tabell 2.4 og 2.5 har vi delt inn dem som har fått innvilget norsk statsborgerskap etter stortingsvalget 2017 og fremt til stortingsvalget 2021. Blant borgere av de andre nordiske landene, samt Storbritannia er over 90 prosent av de norske statsborgerskapene innvilget etter at det ble tillat med dobbelt statsborgerskap. En rekke andre land som Serbia, Russland, USA, Bosnia-Hercegovina og Polen ligger også høyt, mellom 86 og 75 prosent. For de andre landene er ikke forskjellen like tydelig. For eksempel for de fra Somalia eller Pakistan er fordeling rundt 50/50.

Tabell 2.5 Ervervelse av norsk statsborgerskap blant innvandrere etter enkeltland (statsborgerskap). 2017-2019 og 2020-2021¹. Sortert etter prosentandel som fikk innvilget statsborgerskap i 2020-2021 Antall

	2017-2019	2020-2021	% 2020-2021 av I alt 2017-2021
Finland	20	660	97
Danmark	50	1 020	95
Island	30	600	95
Sverige	210	2 580	93
Storbritannia	80	940	92
Serbia	130	830	86
USA	160	740	82
Russland	550	2 440	82
Bosnia-Hercegovina	140	510	78
Polen	320	970	75
India	420	710	63
Thailand	1 010	1 590	61
Filippinene	1 140	1 800	61
Eritrea	1 840	2 720	60
Sudan	520	660	56
Ukraina	420	510	55
Syria	1 010	1 170	54
Iran	920	1 030	53
Afghanistan	990	850	46
Pakistan	830	690	45
Etiopia	620	490	44
Somalia	3 540	2 540	42
Irak	1 410	770	35

¹ Fra 10.09.2017 og 13.09.2021.

Kilde: Personer med stemmerett og Overgang til norsk statsborgerskap, Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.6 Ervervelse av norsk statsborgerskap blant norskfødte med innvandrerforeldre etter enkeltland (statsborgerskap). 2017-2019 og 2020-2021¹. Sortert etter prosentandel som fikk innvilget statsborgerskap i 2020-2021. Antall

	2017-2019	2020-2021	% 2020-2021 I alt 2017-2021
Island	2	25	93
Sverige	17	73	81
Finland	7	28	80
Storbritannia	11	42	79
Danmark	15	48	76
Russland	6	14	70
Bosnia-Hercegovina	28	45	62
USA	11	13	54
India	18	18	50
Iran	20	19	49
Polen	14	11	44
Pakistan	155	105	40
Somalia	105	62	37
Irak	55	29	35
Filippinene	13	4	24

¹ Fra 10.09.2017 og 13.09.2021.

Kilde: Personer med stemmerett og Overgang til norsk statsborgerskap, Statistisk sentralbyrå

2.6. Flest innvandrere i valgdistriktene Oslo, Akershus, Østfold og Buskerud

Til stortingsvalgene er det til sammen 19 ulike valgdistrikter. De 169 representantene som velges sitter sammen inndelt etter valgdistriktene uavhengig av hvilket parti de representerer. De 19 valgdistriktene er de samme som fylkene før regionsreformen i 2020. I kun ett av valgdistriktene er summen av stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre over 20 prosent. I kun 4 av 19 valgdistrikter er summen av stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre over 10 prosent. I 8 av 19 valgdistrikter er summen av stemmeberettigede

innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre under 5 prosent. I 14 av 19 distrikter er andelen norskfødte med innvandrerforeldre under 1 prosent.

Det er desidert flest stemmeberettigede som er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre i Oslo. Til sammen utgjorde de 22 prosent av de stemmeberettigede i 2021. 17 prosent var innvandrere, mens 5 prosent av de stemmeberettigede i Oslo var norskfødte med innvandrerforeldre. I valgdistriktet Akershus var 10 prosent av de stemmeberettigede innvandrere, mens litt over 2 prosent var norskfødte med innvandrerforeldre. Deretter følger Østfold hvor det var drøye 9 prosent som var innvandrere og litt over 1 prosent som var norskfødte med innvandrerforeldre. I Buskerud var det litt over 8 prosent som var innvandrere og litt under 2 prosent som var norskfødte med innvandrerforeldre.

I den andre enden er det færrest innvandrere i valgdistriktet Sogn og Fjordane, litt under 3 prosent, mens andelen norskfødte med innvandrerforeldre er 0,2 prosent. I valgdistriktene Nord-Trøndelag, Nordland, Møre og Romsdal og Troms er også andelen innvandrere under 4 prosent.

I samtlige valgdistrikter har andelen innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre steget, sammenliknet med tidligere valg. Dette gjelder også i de valgdistriktene hvor andelen er relativt liten. For eksempel i distriktet Sogn og Fjordane. I 2013 var andelen stemmeberettigede innvandrere i 1,7, i 2021 var den økt til 2,8. Andelen norskfødte med innvandrerforeldre var i dette distriktet 0,1, i 2013 og 0,2 i 2021. Antallet stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre økte mest i Oslo. Andelen innvandrere, i Oslo, var 14,5 i 2013 mot 16,5 i 2021. Andelen norskfødte med innvandrerforeldre, i Oslo, steg fra 3,1 i 2013 til 5,2 i 2021.

Tabell 2.7 Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter valgdistrikt. Stortingsvalgene 2013-2021. Prosent

Valgdistrikt	2013			2017			2021		
	Norskfødt m. inn.f	Innv- andrer	N	Norskfødt m. inn.f	Innv- andrer	N	Norskfødt m. inn.f	Innv- andrer	N
Oslo	3,1	14,5	435 200	4,2	15,6	460 100	5,2	16,5	485 960
Akershus	1,1	6,3	394 500	1,6	7,9	417 150	2,4	10,2	399 530
Østfold	0,7	6,2	209 150	1,0	7,5	216 300	1,4	8,9	223 980
Buskerud	1,1	5,9	193 500	1,3	7,2	198 700	1,7	8,4	251 560
Vest-Agder	0,5	5,1	126 400	0,8	6,1	131 700	1,0	7,2	137 470
Rogaland	0,5	4,3	309 150	0,7	5,5	321 150	0,9	6,9	333 520
Vestfold	0,5	4,3	176 750	0,6	5,2	181 600	0,9	6,1	182 990
Telemark	0,3	4,0	128 450	0,6	4,9	129 700	0,8	5,9	130 960
Aust-Agder	0,3	3,5	81 950	0,4	4,3	84 400	0,5	5,3	87 310
Hordaland	0,3	3,5	357 700	0,5	4,4	370 600	0,7	5,3	382 360
Sør-Trøndelag	0,3	2,9	222 300	0,5	3,7	232 050	0,6	4,7	245 970
Finnmark – Finnmark	0,1	2,4	53 350	0,2	3,2	54 100	0,3	4,5	54 610
Hedmark	0,2	2,6	148 300	0,3	3,3	149 900	0,4	4,3	152 250
Oppland	0,2	2,4	142 250	0,3	3,1	143 250	0,4	4,0	144 200
Troms - Romsa	0,1	1,9	118 700	0,1	2,7	121 550	0,2	3,8	124 790
Møre og Romsdal	0,2	2,0	187 850	0,2	2,8	190 900	0,3	3,7	194 000
Nordland	0,1	1,6	179 700	0,1	2,3	181 300	0,2	3,3	182 090
Nord-Trøndelag	0,1	1,5	100 050	0,1	2,3	102 050	0,1	3,1	100 650
Sogn og Fjordane	0,1	1,7	78 450	0,2	2,1	78 750	0,2	2,8	78 290

N: Antall stemmeberettigede

Kilde: Personer med stemmerett. Statistisk sentralbyrå,

3. Valgdeltakelse

3.1. Innledning

I fremveksten av de representative demokratiene sto kampen om allmenn stemmerett sentralt. Et representativt demokrati innebærer at folket velger seg representanter til de politiske beslutningsorganene. En mye brukt definisjon av demokrati lyder: «*Demokrati er et system for samfunnsstyre, der medlemmer av et samfunn i det store og det hele deltar eller kan delta direkte eller indirekte i utformingen av beslutninger som angår dem alle* (Cohen 1984:305)». Alle norske borgere kan delta i valgene, men ikke alle gjør det. Valgloven i Norge stiller ingen krav til et visst nivå på valgdeltakelsen. Nedgang i valgdeltakelse fra det ene valget til det andre kan tolkes som uttrykk for misnøye blant velgerne med tingenes tilstand, men lav valgdeltakelse kan også tolkes som at folk er fornøyd og mener de styrende gjør en såpass god jobb at det ikke er nødvendig å engasjere seg for å få forandringer. Blant valgforskere er det nok delte meninger om hvor klokt det er å rette inn tiltak for å forsøke å øke deltakelsen. Tiltak som kun øker deltakelsen kan føre til at stemmeberettigede som ikke setter seg spesielt godt inn i sakene, og hva de ulike partiene står for, i større grad vil stemme. Hvor klokt dette er kan diskuteres. Valgdeltakelsen er ikke bare en kvantitativ størrelse, en må også tenke på kvaliteten på deltakelsen (Offerdal 2003 og Saglie 2015 drøfter dette). Hvor viktig nivået på valgdeltakelsen er for legitimiteten til de demokratiske beslutningene som fattes vil variere innenfor ulike forståelser av demokrati (se Kleven og Bergseteren 2022:16-22 for en oversikt).

Politiske ressurser betyr mye for valgdeltakelsen

Det er ingen som kan gi et enkelt og entydig svar på hvorfor noen velger å stemme mens andre lar det være. Det er lagt frem flere ulike forklaringsmodeller for variasjoner i valgdeltakelse. Noen tar utgangspunkt i institusjonelle rammebetingelser, andre er opptatt av den sosiale og politiske kontekst mens andre er mest opptatt av trekk ved individene. Skal en forsøke å forklare forskjeller i valgdeltakelse vil nok de fleste se på samspillet mellom rammebetingelser, sosial og politisk kontekst og trekk ved individene. I denne rapporten tar vi utgangspunkt i trekk ved individene, mens vi i senere analyser av stortingsvalgene vil trekke inn også andre forhold.

I studier av valgdeltakelse er det lang tradisjon for å ta utgangspunkt i individets sosiale og økonomiske bakgrunn (Tingsten 1937, Lipset 1960). Sentralt her er begrepet «politiske ressurser». Med politiske ressurser menes alle former for egenskaper et individ kan gjøre bruk av for å få innflytelse i samfunnet (Dahl 1963). Stemmerett er i seg selv en politisk ressurs som er likt fordelt, men det er i tillegg mange andre politiske ressurser som er ulik fordelt i samfunnet. Personlige egenskaper som skaper politiske ressurser, eller innsatsfaktorer, som gjør enkeltpersoner bedre rustet og motiverte til å stemme i valget er for eksempel utdanningsnivå, god økonomi og stort sosialt nettverk. Individets koplinger til grupper, organisasjoner og partier spiller en sentral rolle ved at dette bidrar til sosial og politisk integrasjon (Dahl 1963). Dess høyere sosial status en har og jo bedre integrert en er i samfunnet jo høyere er valgdeltakelsen. Valgdeltakelsen i Norge øker med alderen og utdanningsnivå, men det er også geografiske forskjeller i valgdeltakelse (jmf vedleggstabell A1). Deltakelsen stiger ikke lineært, den er høyere blant førstegangselverne som er 18 og 19 år gamle sammenliknet med andre unge i 20 årene. Samtidig er det sånn at deltakelsen synker etter fylte 80 år. Når vi skal analysere forskjeller og likheter i valgdeltakelse mellom innvandrere og befolkningen forøvrigt, må vi ta hensyn til bakgrunnsvariabler som alder og utdanningsnivå. Hvis stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn i gjennomsnitt er yngre og har i gjennomsnitt lavere utdanning enn den øvrige befolkningen vil de sannsynligvis også ha lavere valgdeltakelse. Det er derfor viktig å sammenlikne stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn med befolkningen ellers innenfor samme aldersgruppe og samme utdanningsnivå.

Mange av innvandrerne i Norge kommer fra land hvor en ikke er vant til å ha frie valg, andre kommer fra land hvor valgdeltakelsen er lav. Flere har tidligere pekt på at er tegn på at erfaringene

fra opprinnelseslandet preger valgferden (Faye 1995). Landbakgrunn (fødeland), samt foreldrenes landbakgrunn er derfor viktig å inkludere i analysene av valgdeltakelse. I noen tilfeller bør en også trekke inn valgkrets eller stemmeretts i analysene.

3.2. Valgdeltakelsen er lavere blant innvandrere

Valgdeltakelsen i norske valg er lavere blant innvandrere sammenliknet med den øvrige befolkning. Det har den vært i alle valg siden SSB begynte å måle dette. Valgdeltakelsen blant norskfødte med innvandrerforeldre er på samme måte lavere enn øvrige norske borgere. Valgdeltakelsen var samlet sett rundt 25 prosent lavere blant innvandrerne sammenliknet øvrige borgere i perioden 2001 til 2017. I det siste valget var denne forskjellen økt til 30 prosent. Fra 1997 til 2009 er estimatene i tabell 3.1 basert på utvalgsundersøkelser av 10 000 innvandrere og 3 000 øvrige, per årgang, slik at det er heftet en viss statistisk utvalgsusikkerhet til dem. Fra 2013 er imidlertid utvalgene så store at vi nesten kan se bort fra utvalgsusikkerheten.

Tabell 3.1 Valgdeltakelse etter 3-delt innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalgene 1997-2021. Prosent

	1997	2001	2005	2009	2013	2017	2021
I alt	78	76	77	76	78	78	77
Øvrige norske borgere	79	76	78	78	80	80	80
Innvandrere i alt	63	53	53	52	54	55	50
Norden	75	76	78	77	77	73	76
Vest-Europa utenom Norden	77	74	75	76	75	69	71
EU-land i Øst-Europa	67	59	62	54	53	54	53
Øst-Europa utenfor EU	49	43	38	37	44	47	43
Nord-Amerika og Oseania	75	69	68	73	64	67	72
Afrika	51	42	47	51	52	55	46
Asia med Tyrkia	55	45	50	51	51	55	49
Sør og Mellom-Amerika	63	52	55	61	57	58	59
Norskfødte med innvandrerforeldre i alt	63	46	50	51	53	57	52
Norden	71	70	75	74	76	76	77
Vest-Europa utenom Norden	63	70	78	74	67	75	73
EU-land i Øst-Europa	70	61	66	68	63	65	61
Øst-Europa utenfor EU	68	41	55	35	43	47	43
Nord-Amerika og Oseania	83	81	93	..	87	80	78
Afrika	38	38	41	44	47	53	45
Asia med Tyrkia	56	34	47	49	51	56	52
Sør og Mellom-Amerika	..	50	..	45	42	54	52

Øvrige norske borgere inkluderer Født i Norge med to norskfødte foreldre, Utenlandsfødte med én norskfødt forelder, Norskfødte med én utenlandsfødt forelder og Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

3.3. Stor forskjell i valgdeltakelsen avhengig av landbakgrunn

Det er betydelige forskjeller i valgdeltakelsen avhengig av hvor innvandrerne kommer ifra. Valgdeltakelsen blant innvandrere fra andre nordiske og vesteuropeiske land er betydelig høyere enn innvandrere fra Øst-Europa utenfor EU. Deltakelsen blant dem fra Norden var 76 prosent, 4 prosentpoeng lavere sammenliknet med øvrige. Deltakelsen blant dem fra Øst-Europa utenfor EU var 43 prosent, 37 prosentpoeng lavere enn de øvrige norske. Deltakelsen blant innvandrere fra Afrika og Asia, som er de kontinentene det er flest innvandrere fra, var på henholdsvis 46 og 49 prosent. Altså 34 og 31 prosentpoeng lavere sammenliknet med øvrige norske borgere.

I tabell 3.2 fremstiller vi valgdeltakelsen etter utvalgte enkeltland. Nærmere bestemt de landene det er flest stemmeberettigede fra.

Tabell 3.2 Valgdeltakelse blant innvandrere etter utvalgte enkeltland. Stortingsvalgene 1997-2021. Prosent

	1997	2001	2005	2009	2013	2017	2021
Sverige	77	73	80	80	75	72	77
Danmark	82	84	80	79	80	75	77
Tyskland	79	75	78	73	79	72	69
Polen	63	53	58	61	63	59	55
Kroatia	59	50	63	39	36	40	38
Bosnia-Hercegovina	64	48	40	38	47	51	47
Russland	68	52	52	54	53	50	47
Kosovo	52	27	25	26	32	36	29
Ukraina	29	71	60	56
Makedonia	33	39	35	30	32	41	34
Somalia	64	37	48	53	57	60	46
Eritrea	45	38	50	52	51	55	47
Etiopia	48	41	58	51	57	59	51
Marokko	47	35	37	51	50	51	43
Irak	53	39	42	48	43	50	39
Pakistan	61	47	61	55	57	61	51
Iran	51	52	49	42	48	55	49
Filippinene	55	50	53	54	58	59	57
Vietnam	61	44	43	37	48	49	45
Afghanistan	..	41	59	51	53	59	44
Thailand	61	41	48	53	52	56	59
Tyrkia	49	44	44	42	47	48	41
Sri Lanka	60	54	65	62	59	64	63
India	59	62	62	63	59	62	61
Kina	..	30	34	37	40	44	40
Syria	63	43	29	44	31	49	41
Palestina	63	46	51	37
Myanmar	70	54	57
Libanon	49	32	41	36	40	46	42
Chile	63	45	54	56	53	58	59

Valgdeltakelsen sank blant innvandrerne fra 2017

Samlet sett sank valgdeltakelsen med 1 prosentpoeng fra 78,2 til 77,2 ved stortingsvalget 2021. Blant øvrige norske borgere sank den med 0,2 prosentpoeng. Blant innvandrere sank den imidlertid med 5 prosentpoeng, men den blant norskfødte med innvandrerforeldre også sank med 5 prosentpoeng. Blant innvandrere fra Afrika sank den med 9 prosentpoeng, mens den for innvandrere fra Asia sank med 6 prosentpoeng. Valgdeltakelsen blant innvandrere fra nordiske og vesteuropeiske land økte imidlertid med 2 til 3 prosentpoeng. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia sank den med 4 prosentpoeng, mens den for norskfødte med innvandrerforeldre fra Afrika sank med 8 prosentpoeng. Hvorvidt denne nedgangen blant innvandrerne skyldes i hovedsak at det er førstegangsvelgerne som i mindre grad stemte i 2021 sammenliknet med 2021 kan vi kaste lys over ved å studere tabell 3.3.

Tabell 3.3 Valgdeltakelse blant personer med stemmerett i 2017 og 2021 etter innvandringskategori, 8-delt landgruppe og. Stortingsvalgene 2017 og 2021. Prosent

	Stemte hverken i 2017 eller 2021	Stemte kun i 2017	Stemte kun i 2021	Stemte både i 2017 og 2021
Øvrige norske borgere	12	8	7	74
Innvandrere	34	17	10	39
Landbakgrunn				
Norden	17	10	6	68
Vest-Europa utenom Norden	20	11	8	61
EU-land i Øst-Europa	35	12	10	43
Øst-Europa utenfor EU	42	16	10	31
Nord-Amerika og Oseania	22	12	6	60
Afrika	35	19	10	36
Asia med Tyrkia	34	17	11	38
Sør og Mellom-Amerika	30	12	12	46
Norskfødte med to innvandrerforeldre	31	16	12	41
Foreldres landbakgrunn				
Norden	15	7	7	71
Vest-Europa utenom Norden	16	9	7	68
EU-land i Øst-Europa	26	10	8	56
Øst-Europa utenfor EU	39	16	13	31
Nord-Amerika og Oseania	14	7	3	75
Afrika	36	19	11	35
Asia med Tyrkia	31	17	12	40
Sør og Mellom-Amerika	33	14	13	40

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Blant øvrige norske borgere stemte 74 prosent både i 2017 og 2021, 12 prosent stemte ikke i noen av valgene, mens 8 prosent stemte kun i 2017 og 7 prosent stemte kun i 2021. Det betyr at valgdeltakelsen blant dem som hadde stemmerett i både 2017 og 2021 gikk ørlite grann ned fra 2017 til 2021. Ser vi på innvandrerne og norskfødte med innvandrerforeldre er imidlertid nedgangen i valgdeltakelsen langt større. Blant innvandrerne er forskjellen på 7 prosentpoeng, mens den blant norskfødte med innvandrerforeldre er på 4 prosentpoeng. Andelen som stemte i begge valg er 39 prosent blant innvandrerne og 41 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre.

Høyest deltagelse blant norskfødte med to norskfødte foreldre

I tabell 3.4 viser vi deltagelsen i 2021 etter den fulle innvandringskategorien: *Født i Norge med to norskfødte foreldre, Innvandrerne, Norskfødte med innvandrerforeldre, Utenlandsfødte med én norskfødt forelder, Norskfødte med én utenlandsfødt forelder og Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre.*

Tabellen er delt inn etter den samme 8-delte landgruppen som tidligere. Tabellen er også fordelt etter kjønn og fire aldersgrupper. Blant norskfødte med to innvandrerforeldre er deltagelsen 80 prosent. Vi ser at deltagelsen er 3 prosentpoeng lavere for utenlandsfødte med to norskfødte foreldre. Den er 75 prosent for norskfødte med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder, altså 5 prosentpoeng lavere enn norskfødte med to norskfødte foreldre. Blant utenlandsfødte med en norskfødt forelder var deltagelsen 68 prosent, 12 prosentpoeng lavere sammenliknet med norskfødte med to norskfødte foreldre.

Deltakelsen for øvrige norske borgere samlet, ligger svært nær norskfødte med to norskfødte foreldre siden forskjellene innad i denne gruppen ikke er så store og kategorien øvrige norske borgere består av 94 prosent norskfødte med to norskfødte foreldre.

I tabell 3.4 fordeler vi også etter 8-delt landgruppe, kjønn og alder. For noen av disse kombinasjonene blir det relativt få forekomster i populasjonen når vi kombinerer innvandringskategori, landgruppe og aldersgruppe, jf. tabell 2.2. En bør være varsom med å legge vekt på enkeltresultater

hvor det er relativt få forekomster i populasjonen, men heller legge vekt på hovedmønstre. I teksten kommenterer vi ikke alle kombinasjonene med trekker frem det typiske.

Høyere deltakelse blant kvinnene

Samlet sett, uavhengig av innvandringskategori, har vi observert i de siste valgene at valgdeltakelsen er 3 prosentpoeng høyere blant kvinner sammenliknet med menn. I tabell 3.2 ser vi at kvinnene har høyere deltakelse sammenliknet med menn for de fleste kombinasjonene. Men det gjelder ikke alle, blant innvandrere fra Afrika er deltakelsen lik mellom kvinner og menn, det samme gjelder innvandrere fra 'Vest-Europa utenom Norden' og innvandrere fra 'Nord-Amerika og Oseania'.

Lavest deltakelse blant de yngste

Blant norskfødte med to norskfødte foreldre er deltakelsen lavest blant aldersgruppen under 35 år, her er den 72 prosent, den stiger så til 81 prosent blant dem mellom 35 og 50 år. I aldersgruppen mellom 50 og 70 år har den økt ytterligere til 86 prosent. I den eldste aldersgruppen synker deltakelsen, her er den 80 prosent. Det er relativt få med innvandrerbakgrunn over 70 år. Stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn har lavere gjennomsnittsalder sammenliknet med norskfødte med to norskfødte foreldre. En bør derfor legge mest vekt på tallene blant dem under 70 år i sammenlikninger av stemmeberettigede med og uten innvandrerbakgrunn.

Blant innvandrere er mønsteret at deltakelsen er lavest blant den yngste aldersgruppen. Samlet er deltakelsen blant alle innvandrere 40 prosent blant dem under 35 år, 32 prosent lavere sammenliknet med norske uten innvandrerbakgrunn. Den er lavest blant innvandrere fra Øst-Europa utenfor EU, her er den 38 prosent, mens den er 39 prosent blant dem fra Afrika og 40 prosent for dem fra Asia. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia, som er den største gruppen i denne kategorien, var deltakelsen 51 prosent. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Afrika i samme aldersgruppe var den 44 prosent, mens den blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Øst-Europa utenfor EU var 42 prosent.

I de eldre aldersgruppene er deltakelsen høyere, det gjelder uavhengig av innvandringskategori. Blant alle innvandrere er valgdeltakelsen i aldersgruppen 35-49 år 52 prosent, altså 12 prosentpoeng høyere enn blant dem mellom 18 og 34 år. I aldersgruppen 50 til 69 år er den 55 prosent. Altså 15 prosentpoeng høyere enn den yngste aldersgruppen, men 31 prosentpoeng lavere sammenliknet med norskfødte med to norskfødte foreldre i samme aldersgruppe. Vi ser samme tendens for norskfødte med innvandrerforeldre under 70 år, valgdeltakelsen stiger for de eldre aldersgruppene, men er klart lavere sammenliknet med tilsvarende aldersgrupper blant øvrige norske borgere.

Tabell 3.4 Valgdeltakelse etter full innvandringskategori, 8-delt landgruppe, kjønn og alder. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt	Menn	Kvinner	18-34	35-49	50-69	70 eller eldre
Norskfødt med to norskfødte foreldre	80	79	82	72	81	86	80
Innvandrere	50	48	52	40	52	55	54
Landbakgrunn							
Norden	76	75	77	59	77	81	75
Vest-Europa utenom Norden	71	71	71	51	72	77	73
EU-land i Øst-Europa	53	49	55	46	55	55	53
Øst-Europa utenfor EU	43	39	46	38	47	44	31
Nord-Amerika og Oseania	72	73	72	50	74	77	74
Afrika	46	46	46	39	49	51	37
Asia med Tyrkia	49	47	51	40	51	54	43
Sør og Mellom-Amerika	59	56	61	46	60	62	56
Norskfødte med to innvandrerforeldre	52	47	57	49	58	81	82
Foreldres landbakgrunn							
Norden	77	76	77	65	79	82	81
Vest-Europa utenom Norden	73	71	74	60	77	81	82
EU-land i Øst-Europa	61	60	63	53	64	78	89
Øst-Europa utenfor EU	43	38	48	42	56	82	:
Nord-Amerika og Oseania	78	77	80	57	72	85	82
Afrika	45	39	52	44	52	:	:
Asia med Tyrkia	52	47	57	51	57	77	:
Sør og Mellom-Amerika	52	46	59	50	64	:	:
Utenlandsfødt, en norskfødt foreldre	68	65	71	56	70	83	83
Fødeland							
Norden	74	72	77	62	75	85	84
Vest-Europa utenom Norden	70	68	72	59	73	81	83
EU-land i Øst-Europa	60	56	65	55	64	85	56
Øst-Europa utenfor EU	60	60	60	56	73	:	:
Nord-Amerika og Oseania	62	60	64	46	63	84	82
Afrika	65	62	67	49	75	83	80
Asia med Tyrkia	59	52	64	54	61	79	89
Sør og Mellom-Amerika	59	53	65	52	60	81	77
Norskfødt, en norskfødte foreldre og en utenlandsfødt foreldre	75	72	78	67	77	86	85
Utenlandsfødt foreldres landbakgrunn							
Norden	78	76	80	70	79	86	84
Vest-Europa utenom Norden	78	76	80	72	79	85	87
EU-land i Øst-Europa	74	71	78	68	76	83	82
Øst-Europa utenfor EU	66	62	70	62	74	83	92
Nord-Amerika og Oseania	78	76	80	68	78	88	85
Afrika	67	61	73	63	73	88	90
Asia med Tyrkia	64	59	70	61	70	91	95
Sør og Mellom-Amerika	66	61	71	62	71	85	92
Utenlandsfødt, to norskfødte foreldre	77	73	81	69	78	87	87
Norden							
Vest-Europa utenom Norden	80	78	82	65	80	87	87
EU-land i Øst-Europa	85	82	88	79	87	87	85
Øst-Europa utenfor EU	52	50	55	51	61	:	:
Nord-Amerika og Oseania	58	55	64	57	:	:	:
Afrika	84	82	85	73	85	86	84
Asia med Tyrkia	84	82	86	74	88	91	88
Sør og Mellom-Amerika	75	66	80	72	76	84	90
Norden	66	62	72	63	70	90	90

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

3.4. Lav deltagelse blant innvandrernes barn

Norskfødte med innvandrerforeldre er en ung gruppe velgere. Medianalderen for hele gruppen er 26 år. Til sammenlikning er medianalderen for innvandrerne 45 år, mens medianalderen til norskfødte med to norskfødte foreldre er 51 år. Valgdeltakelsen varierer med alder, og blant de yngste er forskjellene i valgdeltakelsen stor avhengig av alder. Den er for eksempel høyere blant 18 åringer sammenliknet med 19 åringer, og enda lavere blant 20 åringer og 21 åringer. Blant dem over 22 år stiger de jevnt og trutt frem til cirka 70 år hvor den stabiliserer seg på et svært høyt nivå før den synker jevnt fra 80 år og fremover (Se Kleven 2021). Når vi skal sammenlikne valgdeltakelsen blant norskfødte med øvrig befolkning må vi derfor ta hensyn til alderssammensetningen i gruppene. I tabell 3.5 fremstiller vi valgdeltakelsen etter detaljert alder. Førstegangsvælgerne i stortingsvalget 2021, de mellom 18 og 21 år ved utgangen av året, fremstiller vi etter ettårig alder, mens de tre foregående alderskohortene av førstegangsvælgerne i 2017, 2013 og 2009 fremstilles for enkelhets skyld samlet.

Tabell 3.5 forsterker inntrykket vi har fått gjennom tabell 3.1 og 3.4 deltagelsen er lavere blant norskfødte med innvandrerforeldre også når vi kontrollerer for detaljert alder. I tolkningen av tabell 3.3 bør en legge mest vekt på tallene for landgruppene: Asia, Afrika og Øst-Europa utenfor EU. De aller fleste norskfødte med innvandrerforeldre kommer fra disse landregionene. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Øst-Europa utenfor EU er valgdeltakelsen 35 og 37 prosent blant 20 og 21 åringene. Til sammenlikning er den 68 og 69 prosent blant norskfødte med to norskfødte foreldre. Altså i overkant av 30 prosentpoeng lavere blant norskfødte med innvandrerforeldre fra denne landgruppen sammenliknet med blant norskfødte med to norskfødte foreldre. Blant dem med foreldre fra Asia er generelt deltagelsen rundt 20 prosentpoeng lavere enn norskfødte med to norskfødte foreldre. Mens blant dem med foreldre fra Afrika er deltagelsen mellom 25 og 30 prosentpoeng lavere sammenliknet med norskfødte med to norskfødte foreldre.

Tabell 3.5 Valgdeltakelse blant personer mellom 18 og 33 år etter innvandringskategori og alder. Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre etter 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

	18 år	19 år	20 år	21 år	22-25 år	26-29 år	30-33 år
Norskfødte med to norskfødte foreldre	77	74	68	69	70	72	74
Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre	53	49	46	45	47	49	51
Foreldres landbakgrunn							
Norden	78	64	55	59	59	72	67
Vest-Europa utenom Norden	61	54	52	53	59	65	62
EU-land i Øst-Europa	53	52	45	39	49	57	58
Øst-Europa utenfor EU	46	43	35	37	42	44	37
Nord-Amerika og Oseania	52	68
Afrika	46	45	43	39	43	45	46
Asia med Tyrkia	59	51	49	49	50	50	52
Sør og Mellom-Amerika	50	47	43	38	47	52	54
Innvandrere	45	39	36	37	37	40	43
Utenlandsfødte, en norskfødte forelder	63	56	53	50	53	56	57
Norskfødte, en norskfødte forelder	72	68	63	63	65	67	69
Utenlandsfødte, to norskfødte foreldre	82	75	69	71	67	67	67

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Forskjellene skyldes neppe ulikhet i utdanningsnivå

Det er relativt flere uten innvandringsbakgrunn som tar høyere utdanning sammenliknet med dem med innvandrerbakgrunn. Det er på den annen side også flere med innvandrerbakgrunn som tar kortere utdanningsløp eller faller fra i grunnskole eller videregående skole. Utdanningsnivå har stor betydning for valgdeltakelsen, jo lengre utdanning jo høyere er valgdeltakelsen (se Kleven 2019, jmf også tabell A1 i vedlegget). I neste kapittel skal vi se på valgdeltakelse for alle

innvandringskategoriene, her skal vi konsentrere oss om dem mellom 20 og 33 år. Vi utelater de under 20 år siden de fleste av disse ikke kan ha rukket å oppnå mer enn grunnskole.

Vi har delt utdanningsnivå i 4, ungdomsskole, videregående skole, universitet og høyskole lavere grad og universitet og høyskole høyere grad (master eller phd).

Blant norskfødt med to norskfødte foreldre er deltakelsen på 50 prosent for dem som har grunnskole som høyeste utdanning, blant dem som har videregående skole er den 69 prosent. Blant dem med universitet/høyskole lavere grad er den 84 prosent, mens den er 92 prosent blant dem med universitet/høyskole høyere grad. Det samme mønsteret ser vi også blant de med to innvandrerforeldre, deltakelsen stiger med utdanningsnivå. Men nivået er klart lavere for alle utdanningsnivåene.

Blant norskfødte med to innvandrerforeldre er deltakelsen rundt 20 prosentpoeng lavere for kategoriene, uoppgitt, ungdomsskole, videregående nivå og universitet og høyskole lavere grad. Blant dem som har universitet og høyskole høyere grad er forskjellen imidlertid 24 prosentpoeng. Ser vi på norskfødte med foreldre fra Asia var valgdeltakelsen 66 prosent i denne kategorien, omtrent dobbelt så høyt som dem med ungdomsskole. Men sammenlikner vi med norskfødt med to norskfødte foreldre, hvor deltakelsen er 92 prosent, ligger andelen 26 prosent lavere blant de med foreldre fra Asia. Blant dem med foreldre fra Asia med lavere universitets/høyskole grad var deltakelsen på 63 prosent, 21 prosentpoeng lavere sammenliknet med norskfødte med to innvandrerforeldre.

Tabell 3.6 Valgdeltakelse blant personer mellom 20 og 33 år etter innvandringskategori og utdanningsnivå. Norskfødt med to innvandrerforeldre etter 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

	Ungdomsskole	Videregående	Universitet-Kort	Universitet-Lang
Norskfødt med to norskfødte foreldre	50	69	84	92
Norskfødte med to innvandrerforeldre	31	49	63	68
Foreldres landbakgrunn				
Norden	39	64	77	84
Vest-Europa utenom Norden	42	64	74	79
EU-land i Øst-Europa	24	51	63	78
Øst-Europa utenfor EU	21	41	57	74
Nord-Amerika og Oseania	..	47	88	..
Afrika	31	47	63	69
Asia med Tyrkia	32	50	63	66
Sør og Mellom-Amerika	32	55	73	75
Innvandrer	29	40	53	63
Utenlandsfødt, en norskfødt forelder	38	60	72	80
Norskfødt, en norskfødt forelder	44	66	80	87
Utenlandsfødt, to norskfødte foreldre	48	68	80	88

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Valgdeltakelse blant norskfødt med innvandrerforeldre etter enkeltland

Som tidligere nevnt er norskfødt med innvandrerforeldre en ung gruppe. Da SSB begynte å måle valgdeltakelsen blant innvandrere i stortingsvalg i 1997 var det kun rundt 4 000 i den kategorien. Det er først ved de senere valg, og etter at datagrunnlaget er blitt mye større, at nøyaktige målinger av denne kategorien er blitt mulig. I tabell 3.7 viser vi valgdeltakelsen etter enkeltland (det vil si foreldrenes fødeland). Valgdeltakelsen har ligget stabilt for enkeltlandene.

Tabell 3.7 Valgdeltakelse blant norskfødte etter utvalgte enkeltland. Stortingsvalgene 2009-2021. Prosent.

	2009	2013	2017	2021
Pakistan	54	51	59	49
Vietnam	32	49	51	54
Tyrkia	40	46	49	41
Sri Lanka	..	57	60	61
Somalia	..	45	52	42
Irak	..	54	51	43
Marokko	55	48	56	47
India	53	61	59	57
Kosovo	..	31	38	34
Iran	..	53	57	55
Bosnia-Hercegovina	..	51	55	51
Chile	45	46	51	52
Filippinene	..	50	54	52
Kina	..	55	53	62
Makedonia	32	43	46	41
Polen	67	70	65	65
Eritrea	..	62	62	56

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

3.5. Valgdeltakelsen stiger med utdanningsnivået

I tabell 3.5 så vi kun på utdanningsnivået til dem mellom 20 og 33 år, med fokus på norskfødte med innvandrerforeldre. I tabell 3.8 ser vi på dem mellom 25 og 70 år. Vi setter den nedre grensen på 25 år siden det er svært få under 25 år som kan ha rukket å oppnå en høyere universitetsgrad. Vi setter den øvre grense ved 70 år siden det er relativt få innvandrere over 70 år. Det er laget en egen rapport om eldre innvandrere som inneholder en kort analyse om valgdeltakelse blant også de over 70 år (se Dzamarija et al. 2022)

Som tidligere nevnt så stiger valgdeltakelsen med utdanningsnivå. Dette gjelder også for innvandrere. Blant innvandrerne med ungdomsskole er den 42 prosent, blant dem med videregående er den 50 prosent, så stiger den til 59 prosent for dem med lavere universitets- eller høyskolegrad, mens den er på topp med 65 prosent for dem med høyere universitets- eller høyskolegrad. Til sammenlikning er den på 63 prosent for norskfødt med to norskfødte foreldre med ungdomsskole, 80 prosent for dem med videregående, 89 prosent for dem med lavere universitetsgrad og 94 prosent for dem med høyere universitetsgrad. Deltakelsen er altså rundt 20 prosentpoeng lavere for innvandrerne blant dem med ungdomsskole, mens for videregående og universitetsutdannede er den omtrent 30 prosentpoeng lavere.

Med hensyn til landgruppe ser vi at innvandrere fra Norden og Vest-Europa har høyest deltakelsen blant innvandrerne uavhengig av utdanningsnivå. Når det gjelder de kontinentene det er flest innvandrere fra, Afrika og Asia, så er nivået innenfor hvert utdanningsnivå nært gjennomsnittet for alle innvandrere. Innvandrerne fra Øst-Europa utenfor EU har det laveste nivået, med unntak av dem med høyere universitets- og høyskolegrad. Blant dem med høyere universitets- og høyskolegrad er nivået på linje med dem fra Afrika og Asia, rundt 60 prosent.

Den største andelen med uoppgitt i utdanningsregisteret er blant innvandrerne. Rundt 9 prosent av innvandrerne mangler opplysninger i registeret. Blant norskfødt med to norskfødte foreldre er andelen 0,3 prosent og blant norskfødte med to innvandrerforeldre er den 3 prosent. Blant innvandrerne er nivået på valgdeltakelse blant de uoppgitte på linje med dem med ungdomsskole. Mens blant norskfødte med to innvandrerforeldre og de øvrige er den klart lavere.

Tabell 3.8 Valgdeltakelse blant personer mellom 25-70 år, etter innvandringskategori, 8-delt landgruppe og 3-delt utdanningsnivå. Stortingsvalget 2021. Prosent

	Uoppgitt	Ungdomsskole	Videregående	Universitet-Kort	Universitet-Lang
Norskfødt med to norskfødte foreldre	36	63	80	89	94
Innvandrere	43	42	50	59	65
Landbakgrunn					
Norden	64	58	72	83	88
Vest-Europa utenom Norden	41	54	67	79	83
EU-land i Øst-Europa	41	39	45	61	67
Øst-Europa utenfor EU	24	30	38	53	62
Nord-Amerika og Oseania	50	50	62	75	84
Afrika	42	43	50	55	61
Asia med Tyrkia	44	43	50	58	60
Sør og Mellom-Amerika	43	47	56	68	74
Norskfødte med to innvandrerforeldre	16	35	50	64	71
Foreldres landbakgrunn					
Norden	21	63	75	86	90
Vest-Europa utenom Norden	7	57	80	82	89
EU-land i Øst-Europa	11	42	65	71	81
Øst-Europa utenfor EU	13	26	41	58	76
Nord-Amerika og Oseania	..	52	72	90	88
Afrika	14	33	45	63	69
Asia med Tyrkia	18	34	47	62	68
Sør og Mellom-Amerika	18	35	55	74	78
Utenlandsfødt, en norskfødt forelder	25	49	70	80	87
Norskfødt, en norskfødt forelder	27	55	74	85	91
Utenlandsfødt, to norskfødte foreldre	36	53	73	87	92

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

3.6. Høyere deltakelse blant dem som er i arbeid

Statistikken viser at personer som ikke er tilknyttet arbeidslivet, som lever av trygder og andre sosiale overføringer, har lavere valgdeltakelse enn de som er yrkesaktive. Det er også solid valgdeltakelse blant personer som har vært i arbeid, men som har pensjonert seg. Personer med yrker som krever universitetets- og høyskoleutdanning, stemmer oftere enn personer med yrker som krever kortere skolegang (Kleven 2019).

Arbeidsplassen er en viktig arena for å utvikle politisk bevissthet. Personer som er i arbeid, har arbeidskolleger som de kan diskutere politikk med i lunsjpausen osv. Dette virker stimulerende på politisk interesse og om man deltar i valget eller ikke. Videre kan man tenke seg at normpresset om å stemme blir større for dem som er i arbeid sammenlignet med dem som ikke er det. Mange personer som jobber, er også medlemmer av fagorganisasjoner. Alt dette peker i retning av at man er mer integrert i samfunnslivet, og bør derfor resultere i høyere valgdeltakelse sammenliknet med de som ikke er yrkesaktive. Det å delta i yrkeslivet setter også til en viss grad spor, slik at man forblir et aktivt samfunnsmedlem i pensjonsalderen. Det er tidligere blitt vist at i Norge er det personer i tidlig pensjonsalder som stemmer i størst grad (Kleven 2019).

I System for persondata (SFP) fremkommer det om personene er sysselsatte eller ikke sysselsatte, og for begge grupper gis det opplysninger om hvorvidt de er under utdanning eller mottar ytelse. Det beregnes én status for den enkelte persons forhold til arbeidsmarkedet, utdanning og ytelse. Personer som er aktive på flere områder samtidig, blir da plassert i én status ut i fra en bestemt prioritering. Yrkesaktive (sysselsatte) defineres her som personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon el. Personer som er inne til

førstegangs verneplikt og personer på sysselsettingstiltak med lønn fra arbeidsgiver klassifiseres også som sysselsatte. Personer som ikke er sysselsatt, men mottar kontantstøtte, forsørgerstønad, sosialhjelp osv. er plassert i andre grupper.

I tabell 3.9 viser vi valgdeltakelse etter sysselsettingsstatus. Blant dem som er født i Norge med to norskfødte foreldre er deltakelsen høyest blant de som er sysselsatte og dem som mottar alderspensjon. Blant de sysselsatte er den 83 prosent, mens den blant pensjonister er 81 prosent. Blant innvandrerne er deltakelsen høyest blant de sysselsatte og pensjonister, men den er rundt 25 prosentpoeng lavere sammenliknet med dem som er født i Norge med to norskfødte foreldre. Blant norskfødte med innvandrerforeldre er valgdeltakelsen 58 prosent blant de sysselsatte, altså på nivå med innvandrerne. Blant norskfødte med innvandrerforeldre er deltakelsen blant pensjonistene på høyde med dem som er født i Norge med to norskfødte foreldre. Men det er relativt få i denne kategorien. For øvrig ser vi samme tendens som tidligere deltakelsen er høyest blant de med bakgrunn fra Norden og Vest-Europa. Den er lavest blant dem med bakgrunn fra Øst-Europa utenfor EU.

Tabell 3.9 Valgdeltakelse etter sysselsettingsstatus, 3-delt innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt	Syssel- satte	Registrerte arbeids- ledige	Deltakere på arbeids- markeds- tiltak	Under ordinær utdanning	Mottakere av arbeids- Avklaring- spenger / uføretrygd	Mottakere av AFP/ alders- pensjon	Andre
Født i Norge med to norskfødte foreldre	80	83	65	61	76	65	81	62
Innvandrere I alt	50	57	42	51	45	43	55	31
Norden	76	81	69	57	62	62	75	57
Vest-Europa utenom Norden	71	77	53	61	54	60	73	40
EU-land i Øst-Europa	53	59	45	44	47	36	52	27
Øst-Europa utenfor EU	43	50	34	39	42	30	30	27
Nord-Amerika og Oseania	72	81	73	67	64	60	74	42
Afrika	46	55	43	53	44	43	39	31
Asia med Tyrkia	49	55	41	50	44	47	48	32
Sør- og Mellom-Amerika	59	65	53	57	58	51	57	34
Norskfødte med innvandrerforeldre i alt	51	58	34	36	52	35	82	26
Norden	77	82	67	62	71	62	81	40
Vest-Europa utenom Norden	73	80	50	64	69	52	84	34
EU-land i Øst-Europa	61	69	46	48	48	46	91	30
Øst-Europa utenfor EU	43	46	26	21	46	23	88	25
Nord-Amerika og Oseania	78	83	0	0	50	77	81	27
Afrika	45	54	31	32	47	29	71	21
Asia med Tyrkia	52	58	35	38	54	33	67	27
Sør- og Mellom-Amerika	52	59	45	36	54	31	80	23

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

3.7. Deltakelse, botid og tidspunkt for statsborgerskap

Det er en rimelig hypotese at det for innvandrerne vil være en sammenheng mellom botid og valgdeltakelse. Men empiriske undersøkelser viser at denne sammenhengen nok er ganske sammensatt. Et forstyrrende element i analyser av botid er at alder og botid er korrelert, jo høyere botid jo høyere alder. Alder er som tidligere nevnt korrelert med valgdeltakelse og tidligere analyser kan derfor bære preg av at en ikke har klart å isolere alderseffekten fra botidseffekten.

I tabell 3.10 viser vi valgdeltakelse etter botid for innvandrerne. Deltakelsen er høyest blant dem som har 30 år eller lenger botid, den er 58 prosent, 10 prosentpoeng høyere enn kategoriene under 9 år, 10-19 år og 20-29 år. Hadde det vært en klar effekt av botid burde denne forskjellen vært mye

større. Ser vi på innvandrerne fra Afrika er den ikke særlig stor forskjell i det hel tatt, deltakelsen er 45 prosent for dem som har under 10 år, og kun 48 prosent for dem med over 30 års botid.

Tabell 3.10 Valgdeltakelse blant innvandrere etter botid, aldersgruppe og 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt ¹				18-34 år				35-49 år				50-69 år			
	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30+ år	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30+ år	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30+ år	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30+ år
	Innvandrere i alt	48	48	48	58	41	39	43	49	54	52	49	54	60	54	52
Norden	69	74	76	78	64	59	55	59	71	79	80	75	71	75	81	83
Vest-Europa utenom Norden	59	65	71	74	46	50	56	67	70	73	72	67	67	75	79	77
EU-land i Øst-Europa	53	51	49	59	46	46	46	63	56	55	53	63	63	53	51	60
Øst-Europa utenfor EU	47	43	43	39	41	34	42	29	49	48	46	43	57	47	42	40
Nord-Amerika og Oseania	69	68	70	76	61	38	57	43	75	76	71	57	63	80	72	79
Afrika	45	46	47	48	38	39	43	46	52	48	46	50	59	54	50	50
Asia med Tyrkia	48	47	48	54	40	39	42	51	55	50	48	53	61	52	53	56
Sør og Mellom-Amerika	59	58	55	62	52	43	47	50	63	61	54	61	59	63	59	63

¹ I alt inkluderer også de over 70 år

Kilde: Valgdeltakelse, Statistisk sentralbyrå

I tabell 3.11 fremstiller vi også valgdeltakelsen blant dem som fikk norsk statsborgerskap siden forrige stortingsvalg i 2017. Vi deler i ti de som fikk det før det var tillatt med dobbelt statsborgerskap, og de som fikk det i 2020 eller 2021 når det var tillat med dobbelt statsborgerskap. Som tidligere nevnt har vi ikke oversikt over dem som har dobbelt statsborgerskap, men det er grunn til å tro at det vil være relativt mange i denne kategorien blant dem som har lang botid og fikk statsborgerskap etter 2019.

Tabell 3.11 Valgdeltakelse blant innvandrere som fikk norsk statsborgerskap mellom 2017-2021, etter botid, 8-delt landgruppe og tidspunkt for statsborgerskap. Stortingsvalget 2021. Prosent

	Ble norsk borger 2017-2019					Ble norsk borger 2020-2021				
	I alt	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30+ år	I alt	0-9 år	10-19 år	20-29 år	30+ år
Innvandrere i alt	50	48	51	49	53	58	52	59	71	81
Norden	71	56	73	69	81	81	72	80	84	88
Vest-Europa utenom Norden	72	73	69	77	80	79	65	81	84	83
EU-land i Øst-Europa	54	48	55	55	43	53	55	51	63	83
Øst-Europa utenfor EU	47	46	49	42	38	48	48	49	48	17
Nord-Amerika og Oseania	76	61	76	82	85	81	79	79	84	84
Afrika	47	47	49	40	42	48	48	51	48	50
Asia med Tyrkia	48	49	49	47	31	52	52	53	50	50
Sør og Mellom-Amerika	58	60	58	52	55	65	64	66	60	73

Kilde: Valgdeltakelse, Statistisk sentralbyrå

Vi ser at blant dem som ble norske borgere mellom 2017 og 2019 så er det ikke så stor forskjell på valgdeltakelse etter botid. Blant disse er det relativt få i en del av cellene som kombinerer botid og landbakgrunn. Blant de som fikk statsborgerskap etter 2019 er det en klar sammenheng mellom botid og deltakelse for dem som har landbakgrunn fra Norden, Vest-Europa og EU-land i Øst-Europa. Dette er en indikasjon på at dem som ble norske statsborgere først når det ble tillat med dobbelt statsborgerskap har høy deltakelse i valget. Blant de fra Afrika og Asia er det ikke særlig stor forskjell. Som vi var inne på i del 2.5 var det heller ikke noen indikasjon på at det var flere fra disse kontinentene som søkte og fikk innvilget norsk statsborgerskap etter at det ble tillat med dobbelt statsborgerskap.

4. Partivalg

I tabell 4.1 viser vi oppslutningen om de ulike partiene i det siste stortingsvalget etter innvandringskategori og 8-delt landgruppe. I denne rapporten legger vi vekt på å sammenlikne innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med norske med to norskfødte foreldre (eller den øvrige befolkningen samlet). Kategoriene utenlandsfødt og norskfødt med en utenlandsfødt foreldre kommenteres ikke, men de er tatt med i tabell 4.1.

4.1. Oppslutningen om venstresidens partier høy blant innvandrerne fra Afrika og Asia

Ser vi på partivalget til innvandrerne samlet er det åpenbart at oppslutningen om venstresidens partier, Rødt, SV og Ap er høyere sammenliknet med øvrige velgere. Blant norske med to norskfødte foreldre var oppslutningen om de tre partiene 37 prosent, mens den blant innvandrerne var 57 prosent. Oppslutningen om Høyre og Frp er samlet sett også lavere blant velgere med innvandrerbakgrunn. 24 prosent oppgir at de stemte Høyre eller Frp, til sammenlikning oppga 33 prosent av de øvrige velgerne at de stemte et av disse to partiene. Vi ser imidlertid at det er betydelige forskjeller avhengig av hvilken landbakgrunn en har.

Innvandrerne fra afrikanske og asiatiske land er de med høyest oppslutning om venstresiden

Det er blant velgere med innvandrerbakgrunn fra afrikanske og asiatiske land oppslutningen om venstresidens partier er størst. Blant dem med bakgrunn fra afrikanske land er det hele 78 prosent som stemmer på et av partiene på venstresiden, mens blant dem med bakgrunn fra asiatiske land er andelen 64 prosent. Blant dem fra Afrika er oppslutningen om Arbeiderpartiet 52 prosent, mens blant dem fra Asia er den 46 prosent. Blant dem fra Øst-Europa utenfor EU er den 40 prosent, mens blant dem fra Sør og Mellom-Amerika er 39 prosent. I valget fikk Ap 26 prosent av stemmene. Oppslutningen om SV blant norske med to norskfødte foreldre var rundt 7 prosent. Blant innvandrere fra Afrika var den 21 prosent. Blant innvandrerne fra Asia var den 12 prosent.

Relativt høy oppslutning om MDG fra innvandrere fra Norden, EU-land og Nord-Amerika og Oseania

Vi ser at det er en relativt høy oppslutning om MDG fra innvandrere som kommer fra Norden, Vest-Europa, EU-land i Øst-Europa og Nord-Amerika og Oseania. I analysene av lokalvalget 2019 så vi at MDG hadde høy oppslutning fra både norske og utenlandske statsborgere fra de samme landene (Kleven og Bergseteren 2022).

Forskjellen mellom øvrige velgere og innvandrere og er minst for dem fra Norden, Vest-Europa og EU-land i Øst-Europa.

Hvis vi summer forskjellene mellom partivalg ser vi innvandrerne fra Norden og Vest-Europa likner mest på norske uten innvandrerbakgrunn. Men også innvandrerne fra EU-land i Øst-Europa har en fordeling som samlet sett ikke ligger så langt fra norske uten innvandrerbakgrunn. Samlet sett er oppslutningen om venstresidens partier blant innvandrere fra EU-land i Øst-Europa på 30 prosent, det er det laveste nivået blant landgruppene. Dette er også i overensstemmelse med tidligere undersøkelser (Kleven 2019). Oppslutningen om Frp er 3 prosentpoeng høyere enn oppslutningen Frp fikk i valget. Men oppslutningen om Frp er høyere for innvandrere fra Norden og Vest-Europa sammenliknet med øvrige velgere, den er også høyere blant disse sammenliknet med innvandrerne fra EU-land i Øst-Europa. Oppslutningen om Frp er lav blant innvandrere fra Afrika.

Tabell 4.1 Partivalg etter innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt	R	SV	Ap	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	n
Offisielt valgresultat	100	4,7	7,6	26,3	13,5	3,9	3,8	4,6	20,4	11,6	3,6	N
Norskfødt med to norskfødte foreldre	100	4,4	7,1	25,7	14,5	3,7	3,9	4,4	20,8	11,9	3,6	7 632
Innvandrere	100	5,9	12,1	39,2	5,3	4,3	2,7	3,3	14,0	10,0	3,3	1 541
Norden	100	4,0	11,2	21,0	7,7	8,6	1,8	4,5	18,9	17,7	4,7	140
Vest-Europa utenom Norden	100	3,9	7,3	24,1	2,1	7,7	2,4	5,2	22,2	19,4	5,9	117
EU-land i Øst-Europa	100	3,6	6,8	19,1	14,2	11,3	0,7	7,2	15,1	15,1	6,8	102
Øst-Europa utenfor EU	100	7,2	7,3	40,2	3,0	3,3	1,9	7,1	10,6	14,6	4,8	204
Nord-Amerika og Oseania	100	5,6	14,9	22,0	2,2	15,9	1,2	6,2	22,3	9,6	.	42
Afrika	100	5,2	21,0	51,7	4,1	2,5	3,0	0,8	9,2	0,6	1,9	253
Asia med Tyrkia	100	6,8	11,7	45,7	4,8	2,0	2,7	1,9	13,9	8,6	1,9	590
Sør og Mellom-Amerika	100	8,0	8,4	39,0	9,1	1,9	7,4	1,9	11,1	8,2	5,1	93
Norskfødt med to utenlandsfødte foreldre	100	10,9	20,3	29,5	4,2	4,5	2,5	7,8	12,0	4,9	3,7	1 074
Norden	100	5,8	9,3	22,6	1,7	7,5	7,4	7,0	24,5	14,1	.	99
Vest-Europa utenom Norden	100	7,6	10,8	27,0	3,5	4,5	2,4	6,7	19,6	9,6	8,3	84
EU-land i Øst-Europa	100	3,4	5,4	16,5	5,7	4,4	7,3	10,6	24,7	20,6	1,4	70
Øst-Europa utenfor EU	100	13,3	25,0	27,1	6,9	2,6	0,9	12,7	9,2	1,2	1,2	77
Nord-Amerika og Oseania	100	3,2	12,3	28,1	10,2	3,7	10,8	9,2	22,6	.	.	23
Afrika	100	15,2	28,8	36,0	3,7	5,3	2,2	2,5	4,2	.	2,1	155
Asia med Tyrkia	100	11,1	22,2	32,1	3,8	3,9	1,0	8,7	9,5	2,6	5,1	530
Sør og Mellom-Amerika	100	23,9	29,4	17,4	8,5	5,2	.	4,3	5,6	5,6	.	36
Utenlandsfødt, en norskfødt forelder	100	10,2	5,7	22,0	12,1	1,4	1,6	9,8	29,4	4,4	3,5	52
Norskfødt, en norskfødt forelder og en utenlandsfødt forelder fra	100	7,6	11,5	23,8	6,3	7,5	2,5	9,3	16,9	11,6	3,1	351
Norden	100	10,6	10,9	20,3	8,0	5,9	4,0	5,9	14,9	14,6	5,0	126
Vest-Europa utenom Norden	100	6,2	13,6	24,1	5,1	6,2	0,8	11,7	20,9	11,3	.	94
EU-land i Øst-Europa	100	4,0	0	29,3	.	15,0	4,7	16,9	11,4	18,8	.	16
Øst-Europa utenfor EU	4
Nord-Amerika og Oseania	100	6,5	10,6	15,5	7,2	13,9	1,6	9,0	24,3	7,9	3,7	48
Afrika	100	0	12,4	41,0	.	3,8	0	13,2	14,2	7,6	7,9	20
Asia med Tyrkia	100	7,9	6,8	26,2	12,2	8,5	0	8,6	17,0	10,3	2,6	31
Sør og Mellom-Amerika	12
Utenlandsfødt, to norskfødte foreldre	100	6,1	8,1	25,1	.	9,2	4,9	4,4	26,7	6,5	9,0	53

Vektet ved justeringsceller etter trekkansynsynlighet og svarsansynsynlighet etter, kjønn, alder, stemt, utdanningsnivå, innvandringskategori og landgruppe samt kalibrert etter partienes oppslutning i valget.

N : Antall personer i populasjonen (alle gyldige stemmer), n : antall personer som har svart i undersøkelsen.

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

4.2. Unge med innvandrerbakgrunn stemmer lenger til venstre enn sine foreldre

Som tidligere nevnt er de fleste norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia og Afrika. Når vi analyserer norskfødte med innvandrerforeldre vil vi derfor legge mest vekt på dem som har foreldre fra Afrika og Asia. Ser vi på tabell 4.1 viser det seg at også flertallet av norskfødte med innvandrerforeldre stemmer til venstre. Samlet sett stemmer 61 prosent enten Ap, SV eller Rødt, mens kun 17 prosent stemmer Høyre eller Frp. Ser vi på dem med foreldre fra Afrika er det kun 4 prosent som stemmer Høyre eller Frp.

Blant dem med foreldre fra Asia er det 11 prosent som oppgir at de stemte Rødt, 22 prosent oppgir at de stemte SV og 32 prosent oppgir at de stemte Ap. Blant dem med foreldre fra Afrika er det 15 prosent som oppgir at de stemte Rødt, 29 prosent som oppgir at de stemte SV mens 36 prosent oppgir at de stemte Ap.

Estimatene i tabell 4.1 kommer fra utvalgsundersøkelser hvor datagrunnlaget er langt mer begrenset sammenliknet med de registerbaserte statistikkene valgdeltakelse og stemmeberettigede. Hvis vi skal kombinere kjennetegn som innvandringskategori, landgruppe med andre kjennetegn kan det fort bli få observasjoner slik at utvalgsusikkerheten blir så stor at det ikke kan trekkes noen konklusjoner på bakgrunn av estimatene. I den videre analysen i dette kapitlet benytter vi derfor en tredelt landinndeling, det gir en rask oversikt og gjør at vi kan sammenlikne bak i tid hvor datagrunnlaget var mer begrenset. Bakerst i kapitlet er det også tabeller som viser enkeltland.

- **Vest-Europa, USA, Canada, Australia og New Zealand:** (Danmark, Grønland, Finland, Færøyene, Island, Sverige, Andorra, Belgia, Frankrike, Gibraltar, Hellas, Irland, Italia, Malta, Nederland, Liechtenstein, Luxembourg, Monaco, Portugal, San Marino, Spania, Storbritannia, Sveits, Tyskland, Østerrike, Vatikanstaten, Guernsey, Jersey, Man, Kypros, Israel, USA, Canada, Australia og New Zealand).
- **EU-land i Øst-Europa:** (Bulgaria, Estland, Kroatia, Latvia, Litauen, Polen, Romania, Slovakia, Slovenia, Tsjekia og Ungarn).
- **Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania og Europa forøvrig.**

Innvandringskategori slås sammen til en tre deling befolkningen ellers (eller øvrige norske), innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. I tabell 4.2 sammenlikner vi befolkningen ellers med innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter kjønn og aldersgrupper.

Tabell 4.2. Partivalg etter 2-delt innvandringskategori, kjønn, aldersgruppe og 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt	R	SV	A	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	Antall
Øvrige befolkning	100	4,6	7,3	25,6	14,0	3,9	3,9	4,6	20,8	11,8	3,6	8 088
Menn	100	4,0	4,4	22,6	14,8	3,7	3,1	4,4	22,9	15,7	4,3	4 279
Kvinner	100	5,2	10,2	28,5	13,2	4,1	4,6	4,9	18,6	7,8	2,9	3 809
18-34	100	7,3	16,0	17,6	11,7	8,3	3,8	8,9	12,4	11,4	2,6	1 419
35-50	100	5,4	7,2	23,8	16,4	6,1	4,1	5,5	18,1	10,0	3,6	1 844
51-70	100	3,9	4,6	28,3	14,3	2,1	3,2	3,1	24,4	12,3	3,8	3 498
Over 70	100	2,6	4,9	29,5	12,8	1,2	5,4	2,8	23,8	13,0	4,0	1 327
Vest-Europa, USA, Canada, Australia og New Zealand	100	4,6	10,4	22,7	4,6	9,0	2,5	5,3	20,7	16,1	4,2	504
Menn	100	5,0	10,4	21,3	3,7	8,7	2,0	5,7	19,3	19,5	4,5	242
Kvinner	100	4,2	10,5	24,0	5,5	9,3	2,9	5,0	22,0	12,8	3,9	262
18-34	100	3,4	24,6	11,2	12,0	14,5	0,0	11,0	11,1	10,9	1,4	53
35-50	100	8,4	7,2	22,4	1,1	14,0	1,2	6,7	13,0	26,0	0,0	96
51-70	100	4,0	13,0	22,0	6,5	9,0	2,1	4,2	21,5	12,4	5,4	204
Over 70	100	2,6	5,6	27,0	2,8	3,5	4,5	4,2	28,3	14,7	6,8	151
EU-land i Øst-Europa	100	3,6	6,6	18,7	12,8	10,2	1,9	7,8	16,8	16,0	5,8	172
Menn	100	2,6	5,3	16,7	6,2	12,5	2,6	5,8	17,9	20,4	10,1	71
Kvinner	100	4,1	7,3	19,8	16,3	8,9	1,5	8,9	16,2	13,7	3,5	101
18-34	100	2,5	5,7	19,4	11,9	12,0	1,9	24,3	7,5	13,7	1,2	40
35-50	100	2,5	11,2	20,8	5,9	18,6	3,3	5,5	15,6	10,7	6,0	59
51-70	100	5,3	5,2	18,4	16,3	3,3	1,1	3,2	22,5	17,8	7,0	55
Over 70	100	3,7	0,0	13,4	22,0	4,0	0,0	0,0	19,6	27,9	9,4	18
Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania og Europa forøvrig	100	7,6	14,7	43,4	4,6	2,6	2,7	3,3	11,5	6,7	2,9	1 939
Menn	100	8,9	14,6	44,3	4,5	2,7	2,5	3,3	11,0	4,6	3,6	869
Kvinner	100	6,5	14,9	42,6	4,8	2,5	2,9	3,3	11,8	8,5	2,3	1 070
18-34	100	10,9	23,5	36,1	4,5	4,2	2,5	6,2	6,9	2,9	2,3	805
35-50	100	5,5	13,2	44,7	6,3	2,5	2,7	2,7	12,9	6,6	3,0	612
51-70	100	7,8	10,0	47,1	3,3	1,7	3,0	2,1	12,5	9,7	2,9	466
Over 70	100	2,5	7,9	50,2	0,0	0,0	3,2	0,0	20,6	10,6	5,1	56

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

Mindre kjønnsforskjeller blant innvandrerne

Valgstatistikken har lenge vist at kvinner i større grad stemmer på venstresidens partier. Blant befolkningen ellers var det 44 prosent blant kvinnene som stemte på venstresidens partier mot 31 prosent mennene. En forskjell på 13 prosentpoeng. Blant kvinnene med bakgrunn fra Afrika eller Asia var det 64 prosent av kvinnene som stemte på venstresidens partier, men 68 prosent av mennene oppgir det samme. Flere menn enn kvinner stemte altså på venstresiden. Men denne forskjellen på 4 prosentpoeng er lang mindre enn forskjellen blant de øvrige velgerne. Blant velgerne med bakgrunn fra 'Norden, Vest-Europa etc.' og 'EU-land i Øst-Europa' er andelen størst blant kvinnene. Blant de fra 'Norden, Vest-Europa etc.' forskjellen kun på 2 prosentpoeng (ikke statistisk signifikant). Blant de fra 'EU-land i Øst-Europa' er forskjellen på 7 prosentpoeng, men siden utvalget er på kvinner og menn til sammen er relativt begrenset, under 200 observasjoner, er ikke den forskjellen i seg selv verdt å legge vekt på.

Det er ellers verdt å merke seg støtten til partiene som utgjorde det parlamentariske grunnlaget for Regjeringen Solberg er større blant kvinnene med bakgrunn fra Afrika og Asia sammenliknet med mennene med samme bakgrunn. For dem med bakgrunn fra Norden, Vest-Europa etc og EU-land i Øst-Europa er det omvendt, støtten er større hos mennene. Det samme er tilfelle men befolkningen ellers.

Unge med innvandrerbakgrunn fra Afrika og Asia stemte lenger til venstre en øvrige unge

I del 4.2 viste vi at unge med innvandrerbakgrunn fra Afrika og Asia stemmer lenger til venstre sammenliknet med sine foreldre. De stemmer også lenger til venstre sammenliknet med øvrige unge på samme alder. Oppslutningen om SV og Rødt er høyere blant de under 35 år i den øvrige befolkning, sammenliknet med de over 35 år. Men forskjellene er større for de med innvandrerbakgrunn fra Afrika og Asia. Blant disse er oppslutningen henholdsvis 24 prosent for SV og 11 prosent for Rødt. Tilsvarende tall for befolkningen ellers er 16 prosent og 7 prosent.

Lavere oppslutning om Arbeiderpartiet blant dem med lang utdanning med bakgrunn fra Afrika og Asia

I tabell 4.3 ser vi på partivalg etter 3-delt utdanningsnivå. Vi har satt den nedre aldersgrensen til 25 år, siden det er få personer som har rukket å fullføre en universitetsutdanning før de er rundt 25 gamle. Det er relativt få innvandrere som er over 70 år blant de stemmeberettigede, vi setter derfor den øvre aldersgrensen til 70 år.

Blant befolkningen ellers, altså i den gruppen hvor norskfødte med to norskfødte foreldre er den klart mest tallrike gruppen, ser vi at oppslutningen om venstresidens partier er høyest blant de med universitetsutdanning. Det gjelder alle tre partiene, Rødt, SV og Ap. Forskjellen for Aps vedkommende er liten, men det er ikke noen indikasjon på at oppslutningen er høyet blant dem med kortere utdanninger. For dem med bakgrunn fra Afrika og Asia er det motsatt. Spesielt er støtten til Arbeiderpartiet lavere blant de høyt utdannede. Oppslutningen blant de med grunnskole eller videregående er om lag 50 prosent. Mens den blant de med universitetsutdanning er 37 prosent. 13 prosent av de med universitetsutdanning i denne landgruppen oppgir at de stemte Høyre, mens 7 prosent oppgir at de stemte Frp. Frps oppslutning blant dem mellom 25 og 70 år ligger rundt 7-8 prosentpoeng uavhengig av utdanningsnivå. For befolkningen ellers og innvandrere fra Vest-Europa og EU-land i Øst-Europa er oppslutningen klart lavere blant dem med lang utdanning.

Tabell 4.3. Partivalg blant øvrige og velgere med innvandrerbakgrunn etter utdanningsnivå og landgruppe. Blant personer mellom 25 og 70 år. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt	R	SV	A	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	Antall
Øvrige befolkning	100	4,8	6,7	25,8	14,5	4,1	3,7	4,2	21,2	11,3	3,7	6 403
Grunnskole	100	4,4	3,4	24,0	16,1	1,3	2,4	2,7	20,9	18,6	6,3	554
Videregående	100	3,7	3,2	24,9	18,7	1,3	3,0	2,1	23,1	15,9	4,2	2 262
Universitet/Høyskole	100	6,1	11,3	27,4	9,9	7,6	4,8	6,8	19,5	4,4	2,3	3 587
Vest-Europa, USA, Canada, Australia og New Zealand												
New Zealand	100	5,4	12,1	21,8	5,6	10,8	1,9	5,0	17,8	16,7	3,0	355
Grunnskole	100	0,0	18,5	27,3	5,3	0,0	1,3	0,0	2,6	33,2	11,9	36
Videregående	100	7,1	8,2	18,2	11,1	4,7	2,8	4,0	14,2	28,4	1,3	92
Universitet/Høyskole	100	6,3	12,2	22,0	2,3	18,4	1,6	7,4	25,3	3,7	0,9	227
EU-land i Øst-Europa												
Grunnskole	13
Videregående	100	1,3	12,4	22,8	6,5	1,1	1,5	4,4	18,1	22,2	9,7	31
Universitet/Høyskole	100	5,2	7,2	18,2	8,1	17,3	3,5	7,6	21,8	8,8	2,3	99
Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania og Europa forøvrig												
Europa forøvrig	100	7,6	12,6	44,6	4,9	2,6	2,7	2,7	11,9	7,3	3,0	1 559
Grunnskole	100	6,8	13,6	47,5	5,0	1,8	3,1	0,7	11,5	7,0	3,1	290
Videregående	100	7,3	10,7	51,5	4,6	1,8	1,9	1,9	10,3	7,5	2,4	368
Universitet/Høyskole	100	8,4	13,1	37,3	5,1	3,9	3,0	5,1	13,3	7,4	3,3	901

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

4.3. Velgeroverganger mellom 2017 og 2021

I tabell 4.4 viser vi partivalg etter 3-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe ved i stortingsvalgene 2017 og 2021. Velgerundersøkelsene er utnyttet som tverrsnittundersøkelser, og ved å sammenlikne estimatene fra 2021 med 2017 ser man nettoendringene mellom partiene med hensyn til innvandringskategori og landgruppe.

Venstresiden gikk samlet sett frem i valget 2021 sammenliknet med valget i 2017 (Kleven og Bergh 2022). Arbeiderpartiet gikk tilbake med 1,1 prosentpoeng, SV gikk frem med 1,6 prosentpoeng, mens Rødt gikk frem med 2,3 prosentpoeng. I tabell 4.4 ser vi fordelingen i de to valgene, blant øvrige velgere er oppslutningen om Ap uforandret, oppslutningen om SV øker med 1 prosentpoeng og oppslutningen om Rødt øker med 2 prosentpoeng.

Vi ser at endringene blant innvandrere fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU er langt større. De fleste av velgerne i med innvandrerbakgrunn som kan stemme i stortingsvalget er fra afrikanske og asiatiske land. Arbeiderpartiet har tradisjonelt hatt stor oppslutning blant disse. I 2017 stemte mellom 50 og 60 prosent av dem på Arbeiderpartiet. I 2021 er oppslutningen sunket med 10 prosentpoeng for innvandrerne fra disse landene og 20 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre. I første rekke har oppslutningen om SV og Rødt økt, men også Senterpartiet og Venstre går frem.

Tabell 4.4 Partivalg etter 3-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Stortingsvalgene 2017 og 2021. Prosent

	I alt	R	SV	A	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre personer	Antall
2017												
Befolkningen ellers	100	2,4	5,7	25,6	10,7	3,2	4,2	4,3	25,8	15,4	2,7	8862
Innvandrere fra Vest-Europa etc.	100	2,7	6,3	23,2	3,9	5,9	4,6	4,8	29,1	16,6	2,9	256
Norskfødte med innvandrerforeldre fra Vest-Europa etc.	100	4,2	10,6	27,8	1,7	4,3	5,3	7,4	20,8	14,6	3,3	173
Innvandrere fra østeuropeiske EU-land	100	2,1	3,8	25,0	7,1	5,2	2,4	5,0	19,3	27,8	2,3	128
Norskfødte med innvandrerf. fra østeuropeiske EU-land	100	3,1	2,9	30,4	0,0	4,0	3,7	6,7	18,5	25,7	5,0	72
Innvandrere fra Afrika, Asia etc	100	3,8	7,7	57,7	1,4	1,8	2,0	2,0	13,2	6,7	3,7	1626
Norskfødte med innvandrerforeldre fra Afrika, Asia etc	100	5,2	12,8	53,6	1,1	3,7	1,5	3,9	11,4	2,9	3,9	981
2021												
Befolkningen ellers	100	4,6	7,3	25,6	14,0	3,9	3,9	4,6	20,8	11,8	3,6	8 088
Innvandrere fra Vest-Europa etc.	100	4,2	10,5	22,3	4,8	9,5	1,9	5,0	20,5	17,0	4,3	299
Norskfødte med innvandrerf. fra Vest-Europa etc.	100	6,3	10,2	25,0	3,3	5,9	5,7	7,1	22,2	10,9	3,4	206
Innvandrere fra østeuropeiske EU-land	100	3,6	6,8	19,1	14,2	11,3	0,7	7,2	15,1	15,1	6,8	102
Norskfødte med innvandrerf. fra østeuropeiske EU-land	100	3,4	5,4	16,5	5,7	4,4	7,3	10,6	24,7	20,6	1,4	70
Innvandrere fra Afrika, Asia etc	100	6,6	12,9	45,6	4,7	2,3	3,0	2,5	12,1	7,6	2,7	1 140
Norskfødte med innvandrerforeldre fra Afrika, Asia etc	100	12,7	24,1	31,7	4,3	4,1	1,2	7,7	8,3	2,1	3,9	798

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

De endringene vi observerer i de offisielle valgresultatene fra et valg til et annet er nettoendringene, hvis vi sammenlikner hele befolkningen i 2017 mot 2021 i tabell 4.4. Dette er summen av endringene mellom oppslutningen til partiene blant dem som stemte i begge valgene samt dem som av ulike grunner bare stemte i et av valgene. Ved å se på nettoendringene får vi ingen informasjon om alle disse endringene, hvordan vandringene på individnivå mellom partiene og hvordan de som stemmer i kun et av valgene fordeler seg på de ulike partiene. For å finne ut av det må vi se på bruttoendringene. I analysene av bruttoendringene (de individuelle velgervandringene) mellom to stortingsvalg benytter vi paneldata, der vi intervjuer de samme respondentene ved to valg. Dette motvirker den eventuelle målefeilen som introduseres ved at respondenter ikke husker hvilket parti de stemte på for fire år siden, eller av andre grunner oppgir feil parti. Men man må være klar over at i utvalgsundersøkelser gjør rene tilfeldigheter at noen partier blir «overrepresentert» eller «underrepresentert» i utvalget, samt at frafall og målefeil (hvis de går i samme retning) kan gjøre at utvalget ikke stemmer overens med populasjonen.

Når vi forsøker å estimere overganger mellom partiene justert vi ikke partienes oppslutning i de to valgene, siden det først og fremst er mønstrene i dataene vi er interessert i å studere. I de fleste tilfeller vil derfor ikke den samlede oppslutningen om partiene hvis vi summerer rader eller kolonner i hvert av valgene samsvare med det faktiske valgresultatet. I overgangsmatriser mellom to valg vil uansett ikke den prosentvise summen for hvert parti langs rader og kolonner summerer opp til oppslutningen partiene fikk i stortingsvalgene i 2017 og 2021 siden vi også har med dem som kun stemte i ett av valgene. De som ikke hadde stemmerett i noen av valgene, eller ikke stemte i noen av valgene er ikke interessante i denne sammenheng. Hvis en skal se på velgeroverganger mellom valgene kan en ikke se på bare dem som stemte i begge valgene en må også ta hensyn til dem som

kun stemte i ett av valgene. I tabell 4.5 deles velgerne inn etter om de stemte i begge valgene, om de kun hadde stemmerett i ett av dem eller om de kun valgte å stemme i ett av dem.

Tabell 4.5 Partienes oppslutning blant dem som hadde stemmerett og stemte i minst ett av stortingsvalgene i 2021 og 2017. 2-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Prosent

	I alt	Rødt	SV	Ap	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	Antall personer
Offisielt valgresultat 2017	100	2,4	6,0	27,4	10,3	3,2	4,2	4,4	25,0	15,2	1,9	N
Stemte i 2017 og 2021												
Befolkningen ellers	100	2,4	5,9	26,1	11,0	3,3	4,3	4,4	25,8	15,2	1,7	8 017
Vest-Europa, USA, Canada, AU og NZ	100	3,6	8,4	24,3	4,6	5,8	6,0	4,7	26,0	15,2	1,2	365
EU-land i Øst-Europa	100	2,9	3,6	25,7	5,7	4,8	3,3	4,7	19,3	27,9	2,2	164
Asia, Afrika, Latin-Amerika etc,	100	4,2	9,4	56,8	1,5	1,9	1,8	2,7	13,6	6,5	1,6	1 750
Stemte ikke i 2021 (hadde stemmerett)												
Befolkningen ellers	100	1,6	5,4	24,5	9,3	3,2	3,2	5,6	22,3	21,4	3,5	476
Vest-Europa, USA, Canada, AU og NZ	100	0,0	3,1	33,7	0,0	7,0	.	9,1	23,1	19,1	4,9	33
EU-land i Øst-Europa	100	0,0	5,9	18,2	6,1	8,6	.	10,9	22,2	27,2	1,0	29
Asia, Afrika, Latin-Amerika etc,	100	3,3	7,4	62,9	1,1	2,3	2,1	2,5	10,2	6,8	1,6	566
Stemmerett kun i 2017												
Befolkningen ellers	100	1,0	5,4	28,4	4,9	2,1	9,0	3,2	27,8	14,4	3,7	149
Vest-Europa, USA, Canada, AU og NZ	100	12,5	6,3	6,3	0,0	0,0	0,0	6,3	31,3	31,3	6,3	16
EU-land i Øst-Europa	2
Asia, Afrika, Latin-Amerika etc,	100	.	22,2	66,7	11,1	9
Offisielt valgresultat 2021	100	4,7	7,6	26,3	13,5	3,9	3,8	4,6	20,4	11,6	3,6	N
Stemte i 2017 og 2021												
Befolkningen ellers	100	4,5	6,8	26,0	14,2	3,7	4,0	4,3	21,1	11,7	3,7	7 858
Vest-Europa, USA, Canada, AU og NZ	100	5,0	7,3	22,1	5,5	8,5	4,1	5,7	23,7	12,3	5,9	412
EU-land i Øst-Europa	100	4,2	5,5	19,9	12,6	6,0	2,2	6,3	18,5	18,0	6,8	159
Asia, Afrika, Latin-Amerika etc,	100	8,3	12,6	43,4	4,5	3,1	3,0	2,7	11,9	7,1	3,5	1 696
Stemte ikke i 2017 (hadde stemmerett)												
Befolkningen ellers	100	6,1	5,3	20,0	24,4	3,6	2,2	5,3	14,2	11,3	7,5	314
Vest-Europa, USA, Canada, AU og NZ	100	0,0	4,6	9,1	9,1	.	.	13,6	40,9	13,6	9,1	22
EU-land i Øst-Europa	100	0,0	6,3	6,3	18,8	6,3	.	6,3	31,3	12,5	12,5	16
Asia, Afrika, Latin-Amerika etc,	100	7,0	7,8	46,3	5,8	3,3	5,0	1,7	12,5	8,0	2,7	255
Stemmerett kun i 2021												
Befolkningen ellers	100	6,1	11,6	19,0	16,8	6,0	2,0	8,0	14,0	12,3	4,3	544
Vest-Europa, USA, Canada, AU og NZ	101	3,4	13,7	21,9	3,5	8,7	.	5,5	19,6	21,9	2,3	114
EU-land i Øst-Europa	100	.	9,3	9,0	17,8	22,1	.	11,7	14,6	6,6	9,0	29
Asia, Afrika, Latin-Amerika etc,	100	5,5	17,2	44,5	5,5	1,7	3,0	4,3	10,4	6,5	1,3	498

N = Samtlige godkjente stemmer i populasjonen.

Asia, Afrika, Latin-Amerika etc inkluderer Oseania utanom Australia og New Zealand samt Europa forøvrig.

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

Velgere med bakgrunn fra Afrika og Asia har gått lenger til venstre

Fra tabell 4.5 kan vi slå fast at velgere med bakgrunn fra Afrika og Asia i større grad enn andre velgere har gått lenger til venstre. Blant dem som stemte i begge valgene fra Afrika og Asia var det rundt 55 prosent som stemte Ap i 2017, i 2021 var det litt under 44 prosent som gjorde det samme i den gruppen. I 2017 var det litt under 10 prosent som stemte SV, i denne gruppen, i 2021 var det økt til 12 prosent, mens andelen som stemte Rødt gikk opp fra 4 til 8 prosent. Ser vi på dem i denne gruppen som var førstegangselgere i 2021 er oppslutningen om SV 17 prosent, altså høyere enn blant de som stemte i begge valg. De aller fleste blant førstegangselgerne er unge, og SV har relativt større oppslutning blant de yngste velgerne. Det er ellers også interessant at Sp har styrket seg blant innvandrerne.

Overgangsmatrisen presentert i tabell 4.6 og 4.7 gir informasjon om overgangene mellom 2017 og 2021. Radene (verdiene bortover i matrisen) viser hvor stor andel partiene mister til andre velgere eller som ikke stemmer. Kolonnene (verdiene nedover i matrisen) viser hvor stor andel velgere partiene tar fra de andre partiene. På bakgrunn av slike overgangsmatriser kan en fremstille mer detaljerte tabeller over «partiloyalitet», «hvor velgerne fra 2017 gikk» og hvor «velgerne fra 2021 kom fra».

Tabell 4.6. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU. Partivalg i stortingsvalgene 2017 og 2021 blant dem som hadde stemmerett i 2017 og 2021 og stemte i minst ett av valgene. Overgangsmatrise (n= 1 605 - uveid). Prosent

	2021											
	Rødt	SV	Ap	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	Ikke stemt	
2017												
Rødt	2,1	0,7	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,4	
SV	1,2	3,9	1,0	0,1	0,4	0,0	0,1	0,0	0,0	0,2	3,2	
Ap	2,2	3,7	12,4	1,2	0,4	0,4	0,6	1,3	0,1	0,6	20,8	
Sp	0,1	0,1	0,2	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3	
MDG	0,3	0,3	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	1,1	
Krf	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6	
V	0,1	0,3	0,1	0,0	0,2	0,0	0,9	0,3	0,1	0,1	1,3	
H	0,2	0,2	1,3	0,3	0,2	0,3	0,4	4,1	0,5	0,3	3,9	
Frp	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0	0,1	0,1	0,3	1,0	0,4	1,7	
Andre	0,1	0,3	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,2	
Ikke stemt	1,4	1,7	6,6	1,1	0,7	0,6	0,6	1,9	0,9	0,5	.	

. = Tall kan ikke forekomme

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

Fra tabell 4.6 fremkommer det at det er flere som går fra Ap til SV og Rød blant innvandrerne, enn den andre veien. Det er også en del velgere som går fra Ap til Sp. Men også en del velgere går til og fra MDG, Ap, SV og Rødt. Det samme gjelder Venstre og Høyre.

Tabell 4.7 Norske uten innvandrerbakgrunn. Partivalg i stortingsvalgene 2017 og 2021 blant dem som hadde stemmerett i 2017 og 2021 og stemte i minst ett av valgene. Overgangsmatrise (n= 3 731 - uveid). Prosent

	2021											
	Rødt	SV	Ap	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	Ikke stemt	
2017												
Rødt	2,0	0,5	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	
SV	0,9	3,7	0,8	0,1	0,6	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,8	
Ap	0,6	1,3	13,4	1,4	0,6	0,1	0,4	0,6	0,2	0,2	2,8	
Sp	0,4	0,3	1,1	5,4	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	1,2	
MDG	0,2	0,8	0,3	0,1	1,8	0,0	0,2	0,2	0,0	0,1	0,5	
Krf	0,0	0,1	0,4	0,3	0,1	2,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,4	
V	0,1	0,2	0,5	0,2	0,4	0,0	2,2	0,7	0,1	0,1	0,7	
H	0,1	0,1	1,5	1,2	0,1	0,5	1,0	14,7	1,6	0,4	3,2	
Frp	0,1	0,1	0,4	0,9	0,0	0,1	0,1	1,4	4,5	0,7	2,1	
Andre	0,1	0,1	0,2	0,3	0,0	0,1	0,1	0,4	0,2	0,3	0,8	
Ikke stemt	0,6	0,6	1,7	1,9	0,4	0,2	0,6	1,3	0,8	0,6	.	

. = Tall kan ikke forekomme

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

4.4. Mange Ap velgere med innvandrerbakgrunn satte seg på gjerdet i 2021

Den relativt økte oppslutningen til SV og Rødt blant innvandrerne skyldes ikke bare at en del velgere med innvandrerbakgrunn byttet parti. Men også at mange med innvandrerbakgrunn som stemte Ap i 2017 satt seg på gjerdet ved valget i 2021. Litt under 50 prosent av dem med innvandrerbakgrunn som stemte Ap i 2017 lot være å stemme i 2021. Blant øvrige velgere er de om lag 13 prosent av Ap velgerne som gjorde det samme. I utgangspunktet er partiloyaliteten lavere hos innvandrerne, andelen som stemmer i to valg er lavere. Litt under 40 prosent av dem med bakgrunn fra Afrika eller

Asia stemte både i 2017 og 2021. Det tilsvarende tallet for øvrige velgere var 74 prosent. Blant de øvrige var det om lag halvparten som holdt fast på det samme partiet i 2017 og 2021, da inkluderer vi dem som gikk ut og inn av hjemmesittergruppen. I gjennomsnitt er det om lag 25 prosent av blant innvandrerne fra Afrika og Asia som holt fast på samme parti i 2017 og 2021.

Tabell 4.8 Partivalg blant utvalgte enkeltland blant innvandrere. Stortingsvalget 2021. Prosent

Landbakgrunn	Rødt	SV	Ap	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	Antall
Danmark	2	11	18	4	11	4	2	38	4	4	45
Finland	19	6	6	13	19	6	0	13	13	6	16
Sverige	4	9	22	7	12	0	7	21	12	4	67
Nederland	5	10	14	0	24	0	10	29	10	0	21
Polen	5	5	16	14	14	2	7	20	14	5	44
Storbritannia	11	11	36	0	0	4	4	21	11	4	28
Russland	17	4	19	2	4	4	15	17	17	4	54
Tyrkia	19	16	43	5	0	0	0	14	0	3	37
Tyskland	2	8	17	6	13	2	12	25	13	2	52
Bosnia-Hercegovina	6	19	48	3	7	3	3	9	1	1	69
Kosovo	10	8	59	3	0	0	3	10	3	5	39
Eritrea	6	10	61	3	3	6	0	10	0	0	31
Etiopia	3	13	58	3	6	3	0	6	0	6	31
Marokko	6	19	69	0	0	0	0	6	0	0	16
Somalia	7	53	29	5	3	2	0	0	0	0	58
Afghanistan	13	34	34	3	0	0	3	8	3	3	38
Sri Lanka	6	8	64	3	0	3	3	11	3	0	36
Filippinene	2	7	45	7	0	5	2	18	13	2	60
India	3	5	55	3	0	0	3	29	0	3	38
Irak	13	18	53	5	3	0	2	2	2	2	60
Iran	14	19	36	6	3	4	3	13	1	1	78
Kina	0	5	23	5	0	5	0	50	14	0	22
Pakistan	15	13	46	6	1	1	4	7	1	3	67
Thailand	6	6	38	4	2	2	0	23	17	2	48
Vietnam	2	11	39	2	7	2	5	26	5	2	57
USA	7	15	26	4	15	4	0	26	4	0	27
Brasil	0	12	18	18	0	18	0	12	18	6	17
Chile	26	10	42	3	0	3	3	3	6	3	31

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

Tabell 4.9 Partivalg blant enkeltland (foreldrenes landbakgrunn), norskfødte med innvandrereforeldre. Stortingsvalget 2021. Prosent

Foreldres landbakgrunn	Rødt	SV	Ap	Sp	MDG	Krf	V	H	Frp	Andre	Total
Danmark	7	10	21	2	10	5	5	29	12	0	42
Finland	0	18	18	0	12	18	6	29	0	0	17
Sverige	12	9	26	3	3	9	15	15	9	0	34
Nederland	7	20	20	7	7	0	13	7	13	7	15
Polen	6	10	13	3	6	6	16	29	10	0	31
Storbritannia	21	5	26	5	11	5	0	26	0	0	19
Tyrkia	16	14	45	4	4	2	4	8	0	2	49
Tyskland	10	10	23	0	6	3	10	19	6	13	31
Ungarn	0	0	26	4	0	13	4	35	13	4	23
Bosnia-Hercegovina	11	32	24	5	5	3	11	8	3	0	38
Kosovo	15	40	20	5	5	0	15	0	0	0	20
Marokko	23	26	23	6	9	3	3	6	0	3	35
Somalia	19	48	33	0	0	0	0	0	0	0	27
Sri Lanka	7	36	34	1	4	1	4	10	0	3	73
India	2	18	39	4	6	0	12	16	2	0	49
Irak	13	27	20	0	0	0	20	20	0	0	15
Iran	13	30	23	3	5	0	18	5	5	0	40
Kina	0	21	13	8	8	0	21	17	8	4	24
Pakistan	18	30	25	7	3	2	3	4	1	7	181
Vietnam	9	13	38	2	7	0	14	11	5	2	101
USA	0	20	20	10	5	10	10	25	0	0	20
Chile	28	24	16	12	8	0	4	4	4	0	25

Kilde: Stortingsvalget, velgerundersøkelsen. Statistisk sentralbyrå.

5. Stortingsrepresentanter og kandidater

5.1. Innledning

En sentral oppgave i valgstatistikken har helt fra starten vært å produsere statistikk over representantenes bakgrunnskjenntegn. Det er rimelig å hevde at legitimiteten til et representativt demokrati forutsetter at folkevalgte organer ikke utelukkende består av visse sosiale sjikt i samfunnet (som f.eks. hvite menn mellom 45 og 70 år med universitetsutdannelse). Men hverken Grunnloven eller Valgloven stiller noen krav til «demografisk representasjon» på Stortinget. Primært stemmer vi i vårt representative demokrati på meninger og velger representanter etter geografiske inndelinger (valgdistrikter).

SSB rapporter jevnlig til FN og andre overnasjonale organer om kjønnsbalanse og andre fordelinger blant representantene i våre folkevalgte organer. I FNs tusenårsmål er det for eksempel formuleringer om at minoriteter skal være representert fysisk i styrende organer. I noen stater er det muligens enkelt å definere hva en mener med minoriteter og dermed også måle hvor godt denne minoriteten er representert. I Norge er ikke dette like enkelt siden det er urfolk og flere minoriteter i Norge. Samene har status som urfolk i Norge. Jøder, kvener/norskfinner, romanifolk /tatere, skogfinner og romer har status som nasjonale minoriteter. Personer med innvandrerbakgrunn kan også være minoriteter, men de består av folk med bakgrunn fra mange forskjellige land, folkegrupper og klaner. Det er derfor ikke så enkelt å hevde at minoritetene er representert selv om det er en representant med minoritetsbakgrunn i en forsamling. En kan hevde at innvandrere vil alltid ha noe til felles ved at de har kommet utenfra, må sette seg inn i et nytt språk en ny kultur osv., kan ha felles opplevelse av utenforskap og etnisk diskriminering, og det kan være en verdi at de folkevalgte organer oppviser en forskjellighet. I valgstatistikken undersøker vi ikke om folkevalgte organer samsvarer nøyaktig proporsjonalt med enhver kombinasjon av bakgrunnskjenntegn, men vi er opptatt av å undersøke hvorvidt de folkevalgte organer kan vise en forskjellighet etter noen utvalgte bakgrunns kjenntegn.

I faglitteraturen skilles det mellom ulike former for representasjon (Pitkin 1967). Det proporsjonalistiske perspektivet innebærer at en forsamling av representanter ligner på dem de representerer med hensyn til sosiodemografiske kjenntegn som kjønn, alder, yrke, etnisk bakgrunn. Talspersoner for dette perspektivet vil hevde at et politisk organ ikke er representativ for dem de skal representere hvis det er store forskjeller mellom de som representerer og de som blir representert. For eksempel hvis det kun er menn som er folkevalgte vil de hevde at disse ikke kan representere kvinner. «Liberal representasjonsteori» på den annen side innebærer at representanten skal være uavhengig av bindinger til dem vedkommende representerer, og ha kommunens eller nasjonens interesse i tankene. I liberal representasjonsteori vil derfor ikke den sosiodemografiske bakgrunnen til representantene eller sammensetningen med hensyn til sosiodemografisk bakgrunn tillegges noe særlig vekt (se Pitkin 1967). I praksis er de listene partiene setter opp et kompromiss mellom det «proporsjonalistiske» og det «liberale» perspektivet. Partiene setter opp sine lister slik at folk med ulike demografiske kjenntegn til en viss grad «kan kjenne igjen sine egne» blant noen på listen. Vi fremstiller tabeller som viser stortingsrepresentantene med hensyn til innvandrerkategori, parti og kjønnsfordeling, uten at vi tar stilling til den normative diskusjonen om representasjon. Vi ser kun på dem som er valgt inn. På Stortinget vil det ofte møte en del medlemmer som er vararepresentanter. Det er ikke nødvendigvis 100 prosent samsvar mellom fordelingen etter innvandrerkategori til dem som er valgt inn og dem som til enhver tid møter i Stortinget.

5.2. 6 prosent av stortingsrepresentantene er innvandrere eller barn av innvandrere

Vi ser først på stortingsrepresentantene etter innvandringskategori uten å ta hensyn til landgruppe. I 2005 var 160 av 169 representanter norskfødt med to norskfødte foreldre, 7 var norskfødt med en norskfødt forelder, men det var 1 innvandrere og 1 representant med to innvandrerforeldre. I 2021 er 152 av 169 representanter norskfødt med to norskfødte foreldre, 7 representanter er norskfødt med en norskfødt forelder, mens 6 er innvandrere mens 4 er norskfødt med to innvandrerforeldre. Det betyr at 6 prosent av stortingsrepresentantene er innvandrere eller barn av innvandrere. Fra 2017 er det en økning fra 2 til 6 representanter som er innvandrere, antallet norskfødte med innvandrerforeldre er det samme 4. Historisk har det aldri vært så mange representanter med innvandrerbakgrunn.

Tabell 5.1 Stortingsrepresentanter etter innvandringskategori og landbakgrunn. Stortingsvalgene 2005-2021. Antall

	2005	2009	2013	2017	2021
I alt	169	169	169	169	169
Norskfødt med to norskfødte foreldre	160	159	157	157	152
Innvandrere	1	2	2	2	6
Norden	1	2	2	1	
Afrika	0	0	0	0	2
Asia med Tyrkia	0	0	0	1	4
Norskfødte med innvandrerforeldre	1	1	3	4	4
Asia med Tyrkia	1	1	3	4	4
Sør og Mellom-Amerika					
Utenlandsfødt, en norskfødt forelder	0	1	1	0	0
Norden	0	1	1	0	0
Norskfødt, en norskfødt forelder	7	6	5	5	7
Norden	1	2	3	3	3
Vest-Europa utenom Norden	3	1	0	1	0
EU-land i Øst-Europa	0	0	0	1	1
Øst-Europa utenfor EU	0	0	0	0	1
Nord-Amerika og Oseania	1	1	1	0	0
Afrika	2	2	1	0	1
Asia med Tyrkia	0	0	0	0	1
Utenlandsfødt, to norskfødte foreldre	0	0	1	1	0
Nord-Amerika og Oseania	0	0	1	1	0

Kilde Stortingsvalget, listekandidater. Statistisk sentralbyrå.

5.3. Økning i antall kandidater og representanter med innvandrerbakgrunn

Det stilte til sammen 4 438 forskjellige kandidater til Stortingsvalget 2021. Av disse var 299 innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre. I 2017 stilte det 216 kandidater som var innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre. Det fleste med innvandrerbakgrunn som stilte på listene hadde bakgrunn fra Asia, Afrika fulgte så. 8 av representantene som er innvandrere eller barn av innvandrerforeldre har bakgrunn fra Asia, men 2 har bakgrunn fra Afrika. Som vi ser i tabell 5.1 så er det også 7 av representantene som er Norskfødt, en norskfødt forelder.

Tabell 5.2 Kandidater og representanter etter 2-delt innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalgene 2017 og 2021

	2017			2021		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
Kandidater	4 618	2 751	1 867	4 438	2 571	1 867
Øvrig befolkning	4 402	2 626	1 776	4 139	2 400	1 739
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre	216	125	91	299	171	128
Innvandrere og norskfødtes landbakgrunn:						
Norden	22	15	7	28	14	14
Vest-Europa utenom Norden	12	6	6	23	17	6
EU-land i Øst-Europa	10	4	6	10	5	5
Øst-Europa utenfor EU	30	17	13	30	10	20
Nord-Amerika og Oseania	3	2	1	3	1	2
Afrika	49	28	21	64	38	26
Asia med Tyrkia	73	45	28	122	75	47
Sør og Mellom-Amerika	17	8	9	19	11	8
Representanter	169	100	69	169	93	76
Øvrig befolkning	163	95	68	159	87	72
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre	6	5	1	10	6	4
Innvandrere og norskfødtes landbakgrunn:						
Norden	1	1	0	0	0	0
Vest-Europa utenom Norden	0	0	0	0	0	0
EU-land i Øst-Europa	0	0	0	0	0	0
Øst-Europa utenfor EU	0	0	0	0	0	0
Nord-Amerika og Oseania	0	0	0	0	0	0
Afrika	0	0	0	2	0	2
Asia med Tyrkia	5	4	1	8	6	2
Sør og Mellom-Amerika	0	0	0	0	0	0

Kilde Stortingsvalget, listekandidater. Statistisk sentralbyrå.

Flere med bakgrunn fra Asia og Afrika på stortingspartienes lister

Ved de siste stortingsvalgene har både antallet og andelen av stortingskandidater med innvandrerbakgrunn økt svakt. I 2009 var andelen 4,3 prosent og i 2021 var den 6,7. Det er altså ikke noen stor økning ved de siste valgene. De aller fleste av kandidatene har bakgrunn fra Afrika eller Asia eller er barn av innvandrere fra disse landene. Hvis vi ser på kandidater med denne landbakgrunnen, har vi tall tilbake til 1989 for de partiene som har vært representert på Stortinget i denne perioden (se Kleven 2019). I 1989 var det 6 kandidater, i 2005 var det 41 kandidater, i 2017 87 kandidater og i 2021 var det 118 kandidater. For nær sagt alle partiene som er representert på Stortinget i 2017 og 2021 var det en liten økning i antallet med innvandrerbakgrunn på listene. En rekke partier og lister stiller til valg uten å bli valgt inn. I teksten her fokuserer vi på partiene som er på Stortinget. Samlet sett er det en økning i kandidater med bakgrunn fra Afrika og Asia på stortingspartienes lister. I 2017 var det 87 kandidater fra disse kontinentene, mens det i 2021 var 118 kandidater.

Fortsatt flest på venstresidens lister

Alle stortingspartiene har innvandrere på listene sine. Alle har noen fra Asia mens for eksempel Frp ikke har noen fra Afrika på sine lister. Men det er som tidligere partiene på venstresiden som har klart flest kandidater på listene sine (tabell 5.3).

Tabell 5.3 Kandidater, innvandre og barn av innvandrere etter parti og 8-delt landbakgrunn. Stortingsvalget 2017 og 2021. Antall

	I alt	R	SV	Ap	SP	MDG	KrF	V	H	FrP	Andre
2017 i alt	216	20	28	22	6	16	9	12	18	6	79
Norden	22	0	1	0	1	3	0	0	3	1	13
Vest-Europa utenom Norden	12	0	2	0	1	4	0	1	1	0	3
EU-land i Øst-Europa	10	0	0	1	1	2	0	1	1	0	4
Øst-Europa utenfor EU	30	1	1	1	1	1	2	2	2	2	17
Nord-Amerika og Oseania	3	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1
Afrika	49	6	8	4	1	3	5	2	2	0	18
Asia med Tyrkia	73	8	13	15	1	1	1	6	8	3	17
Sør og Mellom-Amerika	17	5	3	1	0	1	0	0	1	0	6
2021 i alt	299	29	35	25	5	20	16	14	18	4	133
Norden	28	1	2	0	1	3	5	1	2	1	12
Vest-Europa utenom Norden	23	2	3	0	0	2	0	4	0	0	12
EU-land i Øst-Europa	10	0	0	2	0	2	1	0	0	0	5
Øst-Europa utenfor EU	30	1	0	2	0	0	1	1	2	1	22
Nord-Amerika og Oseania	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Afrika	64	10	9	6	2	4	7	1	6	0	19
Asia med Tyrkia	122	11	20	15	2	7	2	6	8	2	49
Sør og Mellom-Amerika	19	3	1	0	0	2	0	1	0	0	12

Kilde Stortingsvalget, listekandidater. Statistisk sentralbyrå.

5.4. Fra 5 til 10 representanter med bakgrunn fra Asia eller Afrika

Tradisjonelt har en vært mest opptatt av dem som har bakgrunn av fra Afrika og Asia med tanke på politisk representasjon. Det som gjerne kalles det globale sør. Videre har en gjerne vært mest opptatt av innvandrerne og de som er etterkommere etter to innvandrerforeldre. Det er 10 representanter med innvandrerbakgrunn fra Asia, Afrika etc. på Stortinget i inneværende periode. Dette er en økning fra 5 representanter. De representerer fem forskjellige valgdistrikter og seks forskjellige partier. Fire av de ti er fra ett av regjeringspartiene (Ap). Første gang en stortingsrepresentant med innvandrerbakgrunn fra Afrika eller Asia ble valgt inn på Stortinget var i 2001. Representanten ble valgt inn fra Oslo på Høyres liste. I periodene 2005-2009 og 2009-2013 ble det også innvalgt en representant, da også fra Oslo, på Arbeiderpartiets liste. I perioden 2013-2017 økte antallet til tre representanter, to fra Oslo, en fra Akershus, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Venstres lister. I perioden 2017 -2021 var det fem representanter, som er valgt inn fra Akershus, Buskerud, Oslo Telemark og Rogaland, og kommer fra Arbeiderpartiet, Rødt, SV, Fremskrittspartiet, Høyre og Venstres lister (Tabell 5.4). Det har vært flere vararepresentanter med innvandrerbakgrunn fra Asia eller Afrika som har møtt på Stortinget (tabell 5.4 viser kun innvalgte), det skjedde første gang i 1994.

Tabell 5.4 Stortingsrepresentanter, innvandre og barn av innvandrere med bakgrunn fra Asia eller Afrika 2001-2017

Periode	Antall	Parti	Valgdistrikt
2001-2005	1	H	Oslo
2005-2009	1	Ap	Oslo
2009-2013	1	Ap	Oslo
2013-2017	3	Ap, V, Frp	Akershus, Oslo (2),
2017-2021	5	Ap (2), V, H, Frp	Akershus (2), Buskerud, Oslo, Rogaland
2021-2025	10	R, SV, Ap (4), V, H (2), Frp	Akershus (3), Oslo (4), Buskerud, Telemark, Rogaland

Kilde Stortingsvalget, listekandidater. Statistisk sentralbyrå.

6. Avslutning

Siden 1983 har SSB laget statistikk over innvandreres politiske deltakelse. Først kun knyttet til lokalvalgene, men siden 1997 også for stortingsvalgene. Statistikken har blitt utvidet til å omfatte dem med innvandrerbakgrunn sin valgadferd utover valgdeltakelse, om de stiller på listene og om de blir valgt.

Noen mønstre og trekk synes å gjelde.

Antall stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn øker og vil fortsette å øke i årene som kommer. I 1997 var litt over 2 prosent innvandrere eller barn av to innvandrere, i 2021 var dette økt til 9 prosent. Andelen norskfødte med to norskfødte foreldre er en den klart største gruppen 86 prosent i 2021, denne gruppen vil bli mindre i årene som kommer, men den vil fortsatt være en klar majoritet.

I takt med at andelen med innvandrerbakgrunn øker, øker også andelen med innvandrerbakgrunn på partienes lister og blant representantene på Stortinget. Men denne andelen øker langt saktere enn andelen blant de stemmeberettigede. Flere har tidligere vært inne på at hvis det er innvandrere på listene kan det virke mobiliserende på innvandrerelvergerne. I valget 2021 var det ny rekord i så måte, aldri har så mange med innvandrerbakgrunn stilt på listene, og aldri har så mange med innvandrerbakgrunn blitt valgt inn på Stortinget. I fem av 19 valgkretser er det valgt inn en representant som enten er innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre. Til sammen er det 10 representanter, samtlige av disse har bakgrunn fra Afrika eller Asia. De representerer 6 forskjellige partier og dekker hele høyre-venstre dimensjonen. I perioden 2013 til 2017 var det tilsvarende tallet 3 representanter.

Stemmeberettigede fra Afrika og Asia utgjør 6,3 prosent av alle stemmeberettigede. Siden valgdeltakelsen er lavere blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Afrika og Asia, utgjør de 3,9 prosent av de opptalte stemmene. På Stortinget utgjør de 5,9 prosent av representantene. Det er ingen representanter på Stortinget som er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre fra andre kontinenter.

Valgdeltakelsen er lavere blant velgere med innvandrerbakgrunn, og det vil den sannsynligvis også være i de kommende valg. I faglitteraturen pekes det gjerne på at valgdeltakelse er knyttet til politiske ressurser. For eksempel viser det seg at tilknytning til arbeidsmarkedet virker positivt på valgdeltakelsen. Det er flere grunner til det, men et viktig poeng er at en på arbeidsplasser kan diskutere politikk og få et mer bevist forhold til egne økonomiske interesser. Sysselsettingen blant innvandrere er lavere enn hos andre befolkningen forøvrig. Personer med høy utdanning deltar i større grad i valgene enn personer med lav utdanning. Utdanningsnivået er samlet sett lavere blant personer med innvandrerbakgrunn sammenliknet med befolkningen for øvrig. Forskjellene i deltakelse mellom den øvrige befolkning blir litt mindre når vi kontrollerer for bakgrunnsvariabler som alder, kjønn og utdanningsnivå i en regresjonsanalyse (tabell 6.1). I analysen kontrollerer vi for alder, kjønn og utdanningsnivå i aldersspennet mellom 20 og 70 år. Men forskjellene blir på langt nær borte. Det er her store forskjeller med hensyn til landbakgrunn. Men ser vi på innvandrere fra Asia (som er den største gruppen blant innvandrerne) så reduseres forskjellen fra rundt 30 prosentpoeng til 27 prosentpoeng. For innvandrere fra Afrika så reduseres forskjellen fra litt over 30 prosentpoeng til rundt 25 prosentpoeng lavere sammenliknet med befolkningen ellers. Ser vi landgruppen Øst-Europa utenfor EU (som inkluderer mange fra det tidlige Jugoslavia) så er det så å si ingen reduksjon i forskjellen, rundt 35 prosent lavere deltakelse sammenliknet med befolkningen for øvrig (se tabell 6.1).

Tabell 6.1 Stemte i 2021. Innvandrere sammenliknet med befolkningen ellers (mellom 20-70 år). Modell 1 innvandrere*8-delt landgruppe. Modell 2 innvandrere*8-delt landgruppe, alder, kjønn og utdanningsnivå. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (OLS)

	Modell 1	Modell 2
Konstant	0,800	0,367
Norden	-0,026	-0,081
Vest-Europa utenom Norden	-0,084	-0,135
EU-land i Øst-Europa	-0,263	-0,298
Øst-Europa utenfor EU	-0,357	-0,368
Nord-Amerika og Oseania	-0,060	-0,160
Afrika	-0,325	-0,256
Asia med Tyrkia	-0,300	-0,274
Sør og Mellom-Amerika	-0,201	-0,222
Alder (ettårig 20-70)		0,004
Mann (mann=1, kvinne=0)		-0,031
Utdanningsnivå		0,109
R ²	0,04	0,12
N	3 037 998	3 037 998

Befolkningen ellers (Født i Norge med to norskfødte foreldre, Utenlandsfødte med én norskfødt forelder, Norskfødte med én utenlandsfødt forelder og Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre) er referansekategori. Norskfødte med innvandrerforeldre er ikke i modellen.

Utdanningsnivå: 0=ungdomsskole, 1=videregående 2=Univ/Høysk I, 3= Univ/Høysk II

Pr > |t| <.0001 for alle effekter.

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Regresjonsanalyse er en statistisk analysemetode for å beskrive sammenhengen mellom én eller flere uavhengige variabler og en avhengig variabel. Det gjøres ved å finne frem til en funksjon, en forenklet matematisk beskrivelse av den virkelige sammenhengen. Vi tilpasser modellen til data, gitt modellen så finner vi en løsning som fanger opp mest mulig av variasjonen i data. Funksjonen gjør det mulig å predikere verdien av den avhengige variabelen y når man kjenner verdiene for de aktuelle uavhengige variablene x_1, x_2 og så videre. Den mest vanlige formen for regresjonsanalyse er lineær regresjon, hvor sammenhengen mellom uavhengig og avhengig variabel beskrives ved hjelp av en rett linje, og den avhengige variabelen er kontinuerlig. Det er mulig å benytte lineær regresjon selv om den avhengige variabelen tar verdiene (0,1). Det er en risiko for å få predikerte verdier utenfor (0,1), men det er ikke nødvendigvis et problem for problemstillingen vi ønsker å teste. Ofte vil en heller benytte logistisk regresjon når en skal studere uavhengige variablers effekt på en binær avhengig variabel (stemt=1, ikke stemt=0). I vårt tilfelle er vi opptatt av effekten landgruppe har på den avhengige variabelen stemt/ikke stemt, når vi kontrollerer for flere uavhengige variabler. En fordel med å benytte lineær regresjon, også kalt Ordinary Least Squares (OLS) – regresjon, er at det er enklere å tolke koeffisientene sammenliknet med den logistiske regresjonsmodellen. For nærmere beskrivelse av regresjonsanalyse, se Ringdal (2018).

Landbakgrunn er omgjort til et sett med gjensidig utelukkende dummyvariabler (0,1), mens 'befolkningen ellers' er referansekategori. Konstanten i tabell 6.1 for modell 1 angir verdien for befolkningen ellers, verdien er 0,800, det vil si at gjennomsnittlig valgdeltakelse i gruppen som er referansekategori er 80 prosent. Konstanten i modell 2 angir den predikerte verdien for (ref. kategorien) befolkningen ellers og når variabelen Mann=0, utdanningsnivå=0 (ungdomsskoleutdanning) og alder=20 år. Når man analyserer effekten av landgruppe, viser koeffisientene effekten sammenlignet med befolkningen ellers, som er referansekategorien, når andre kjennetegn ved de stemmeberettigede er like.

P -verdien ($Pr > |t|$) er et tall mellom 0 og 1, og måler sannsynligheten for at 0-hypotesen (at det ikke er en sammenheng mellom variablene) er «sann». En lav p -verdi peker i retning av at 0-hypotesen kan forkastes. P -verdien blir alltid lav hvis populasjonen eller utvalget en studerer er stort, mens et mindre utvalg gir en større p -verdi. En p -verdi måler imidlertid ikke størrelsen på effekten eller sier noe om hvor viktig et resultat er. I metodelitteraturen advares det derfor mot å legge for mye vekt på p -verdier eller om noe er «statistisk signifikant» (se Wasserstein og Lazer 2016).

Vi studerer ikke et utvalg (n) fra en populasjon (N), vi har tall for hele populasjonen. Men vi kan tenke oss at sammenhengen mellom de uavhengige variablene og den avhengige variabelen i populasjonen hadde vært annerledes om det hadde vært andre individer fra de samme landgruppene som hadde innvandret til Norge. I tabell 6.1 er alle p -verdiene under 0,0001. I tabell 6.2 er imidlertid p -verdiene litt større for noen landgrupper, for eksempel er p -verdien 0,008 for dem med innvandrerforeldre fra Norden i modell 2. Det kan tolkes slik at det er 8% sannsynlighet for at det vi har observert bare er tilfeldig for denne gruppen. Det er relativt få med foreldre fra Norden i populasjonen, dermed blir p -verdien høy.

At valgdeltakelsen blant innvandrere er lavere enn blant befolkningen ellers er ikke i seg selv særlig oppsiktsvekkende. Men det er verdt å merke seg at den ikke stiger nevneverdig med botid (jmf kapittel 3.7). Botid kan være en indikasjon på grad av integrering, jo lengre botid jo lengre sjanse har en hatt til å delta på ulike samfunnsarenaer. Fra forskningslitteraturen kan vi finne ulike og dels motstridene forklaringer på sammenhengen mellom botid og deltakelse. For det første har vi såkalt «akkulturasjon», det vil si at med økende antall år i et nytt land vil innvandrere gradvis utvikle atferdsmønstre som ligner den resterende delen av befolkningen og dermed skal man forvente en høyere deltakelse når botiden går opp. I motsetning til denne «akkulturasjonshypotesen» har det blitt argumentert for at politiske forventningsjusteringer er en sentral mekanisme som virker motsatt. Argumentet her er at innvandrere i utgangspunktet har høye forventninger til det politiske systemets organisering, virkemåte og ytelser i det nye landet. Med økt kjennskap til hvordan disse institusjonene faktisk fungerer, har imidlertid innvandrere en tendens til å bli mer kritiske og deltar derfor mindre. Et annet eller kanskje supplerende perspektiv fremhever opplevelser av diskriminering som skaper et utenforskap som mulig årsak til innvandreres lavere deltakelse.

Det er neppe en enkel forklaring på hvorfor deltakelsen er lav blant mange innvandrere og hvorfor den er høyere for andre innvandrere. En inspirasjon til en mulig forklaring kan vi kanskje finne med utgangspunkt i begrepet «sivil politisk kultur». «Sivil politisk kultur» kan karakteriseres ved at de fleste borgerne aksepterer de styrendes autoritet, har et reflektert forhold til sin egen rolle som samfunnsborger og er aktive og informerte deltakere i samfunnslivet, herunder gjerne deltar i valgene (Almond og Verba 1963). I våre analyser er det tegn som tyder på at innvandrerne fra land med valgdemokratier, som er vant til å stemme hjemmefra og kanskje lettere identifiserer hvilke partier de er enige med, deltar hyppigere i valgene. Men det er verdt å merke seg at deltakelsen er lavere for alle innvandrere, også dem fra de nordiske land. Når vi kontrollerer for bakgrunnsvariabler som utdanningsnivå blir forskjellene litt større når vi sammenlikner de nordiske innvandrerne med befolkningen ellers. For de fleste fra afrikanske og asiatiske land er det imidlertid motsatt, forskjellen blir litt mindre når vi kontrollerer for bakgrunnsvariabler. Det er derfor grunn til å tro at det er en «opphopning av hindringer» i de gruppene som sjelden deltar i valgene.

Det er verdt å minne om at da allmenn stemmerett ble innført, for kvinner og menn i 1913, var det etter påtrykk fra grupper som ønsket «å erobre» eller i det minste i høy grad ta del i de politiske beslutninger. Det at nye grupper fikk stemmerett, delvis som utslag av påtrykk fra gruppens organiserte interesser, førte ikke til at alle i gruppen tok i bruk stemmeretten med en gang. Først i mellomkrigstiden kom valgdeltakelsen over 70 prosent for kvinner og menn, da som følge av en mobilisering rundt saker som følte viktige for velgerne.

En kan tenke seg at en form for sosial integrering må finne sted før politisk integrering. Først må nyankomne læres opp i språk og hvilke normer og regler som gjelder. Videre er det grunn til å tro at det virker positivt på deltakelsen at det er flere med samme etniske bakgrunn som engasjerer seg i politikk og stemmer ved valget.

Innvandrere som er blitt norske statsborgere er legalt innlemmet i det norske politiske system ved at de har stemmerett og er valgbare, kan stille til valg og bli valgt inn i folkevalgte organer. Det store spørsmålet er om flertallet av dem som ikke stemmer ved valget, føler seg reelt representert. Det er vanskelig å etablere nye politiske alternativer hvis noen ønsker det, så veien må gå igjennom de etablerte politiske partiene. For mange innvandre er det komplisert å sette seg inn i alternativene i norsk politikk, og det er ikke sikkert de finner et reelt alternativ. Noen innvandrere har også flyktet fra politiske konflikter og ønsker kanskje ikke å forholde seg til nye politiske spenninger.

Det er kanskje mer oppsiktsvekkende at deltakelsen også er klart lavere blant barna til innvandrerne (norskfødte med innvandrerforeldre). I regresjonsanalysen i tabell 6.2 kontrollerer for kjønn, alder og utdanningsnivå for dem mellom 20 og 40 år. Valgdeltakelse er rundt 20 prosentpoeng lavere for

dem som har foreldre fra Asia sammenliknet med befolkningen ellers (modell 1). Når vi kontrollerer for bakgrunnsvariabler (modell 2) er forskjellen omtrent den samme, omtrent 20 prosentpoeng lavere. Blant dem med foreldre fra Afrika er synker forskjellen med omtrent 5 prosentpoeng. Blant dem mellom 20 og 40 år som har foreldre fra Øst-Europa utenfor EU (som inkluderer mange fra det tidlige Jugoslavia) synker forskjellen med rundt 4 prosentpoeng.

Tabell 6.2 Stemte i 2021 blant befolkningen ellers og norskfødte med innvandrerforeldre mellom 20-40 år. Model 1 norskfødte med innvandrerforeldre*8-delt landgruppe. Model 2 norskfødte med innvandrerforeldre*8-delt landgruppe, alder, kjønn og utdanningsnivå. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (OLS)

	Modell 1	Pr > t	Modell 2	Pr > t
Konstant	0,730	<,0001	0,416	<,0001
Norden	-0,030	0,127	-0,050	0,0081
Vest-Europa utenom Norden	-0,058	0,004	-0,073	0,0001
EU-land i Øst-Europa	-0,173	<,0001	-0,194	<,0001
Øst-Europa utenfor EU	-0,313	<,0001	-0,275	<,0001
Nord-Amerika og Oseania	-0,096	0,070	-0,147	0,0035
Afrika	-0,262	<,0001	-0,213	<,0001
Asia med Tyrkia	-0,210	<,0001	-0,210	<,0001
Sør og Mellom-Amerika	-0,199	<,0001	-0,148	<,0001
Alder (ettårig 20-40)			0,000	<,0001
Mann (mann=1, kvinne=0)			-0,050	<,0001
Utdanningsnivå			0,141	<,0001
R ²	0,01		0,10	
N	1 174 129		1 174 129	

Befolkningen ellers (Født i Norge med to norskfødte foreldre, Utenlandsfødte med én norskfødt forelder, Norskfødte med én utenlandsfødt forelder og Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre) er referansekategori. Innvandrere er utelatt i modellen.

Utdanningsnivå: 0=ungdomsskole, 1= videregående 1=Univ/Høysk I, 2= Univ/Høysk II

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

6.1. Rundt 8 av 10 med innvandrerbakgrunn har stemt i løpet av de fem siste valg

SSB har forløpsdata (paneldata) fra et stort utvalg av norske borgere som vi har fulgt siden 2013. Vi kan dermed vise hvor mange som sitter hjemme i valg etter valg og i hvilken grad noen «hopper over et valg». I tabell 6.3 fremstiller vi dette etter innvandringskategori og utdanningsnivå. De som var førstegangselgere i 2013 er 26 år i 2021, vi setter en øvre grense på 70 år siden det er relativt få eldre innvandrere.

Blant alle stemmeberettigede er det 8 prosent, i aldersgruppen 26 til 70 år, som ikke deltok i noen av de 5 siste valgene. Blant dem med kort utdanning er imidlertid andelen langt høyere, litt over 20 prosent har ikke deltatt i noen av de 5 siste valgene. Andelen er 7 prosent blant befolkningen ellers, mens den er rundt 22 prosent blant personer med innvandrerbakgrunn. Her er det forskjeller med hensyn til utdanningsnivå og landbakgrunn. Blant dem med kort utdanning med bakgrunn fra Afrika, Asia etc. er det litt under 30 prosent som ikke har deltatt i noen av de siste fem valgene, blant dem fra samme landgruppe med lang utdanning er andelen 15 prosent. Personer med innvandrerbakgrunn (med unntak av dem fra Vest-Europa etc.) med lang utdanning deltar mindre hyppig i valgene enn befolkningen ellers med tilsvarende utdanningsnivå. I gruppen med lang utdanning i befolkningen eller er det litt under 70 prosent som har deltatt i alle de fem siste valgene, mens det blant dem med innvandrerbakgrunn er litt over 30 prosent som har deltatt i alle valgene. Blant norske uten innvandrerbakgrunn er det en ganske homogen gruppe som sjelden eller aldri deltar i valgene. Mens blant dem med innvandrerbakgrunn fra Afrika og Asia er det en større andel som går ut og inn mellom «hjemmesitterene» og velgerskaren. I et akademisk språk vil vi si at de er mer volatile.

Tabell 6.3 Andel som stemte i de fem siste valgene (2013-2021). Blant dem som hadde stemmerett i alle fem valg i alderen 26-70 år. Etter utdanningsnivå, 2-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Prosent

	I alt	Antall ganger stemt i de fem siste valg					
		0	1	2	3	4	5
I alt	100,0	8,2	6,8	7,8	11,1	18,0	48,1
Kort utdanning	100,0	21,1	13,1	11,9	13,0	14,1	26,8
Middels utdanning	100,0	8,2	7,8	8,6	11,9	19,2	44,3
Lang utdanning	100,0	2,8	3,2	5,4	9,7	18,4	60,6
Befolkningen ellers	100,0	7,1	6,1	7,4	11,0	18,2	50,3
Kort utdanning	100,0	19,8	12,3	11,6	13,0	14,4	29,0
Middels utdanning	100,0	7,3	7,4	8,3	11,8	19,5	45,7
Lang utdanning	100,0	2,1	2,7	4,9	9,4	18,4	62,5
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre	100,0	22,3	15,1	13,6	13,7	14,9	20,5
Kort utdanning	100,0	29,3	18,2	13,8	12,9	12,4	13,4
Middels utdanning	100,0	22,9	15,5	14,3	13,9	14,2	19,2
Lang utdanning	100,0	14,6	11,7	12,7	14,2	18,0	28,8
Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldres landgruppe							
Vest-Europa, USA, Canada, Australia og New Zealand i alt	100,0	13,0	7,1	12,1	11,7	14,7	41,4
Kort utdanning	100,0	28,2	14,6	20,6	12,0	12,4	12,3
Middels utdanning	100,0	12,7	9,5	11,7	12,6	13,7	39,7
Lang utdanning	100,0	6,4	2,0	8,5	11,0	16,5	55,7
EU-land i Øst-Europa i alt	100,0	28,0	13,3	12,3	9,7	14,2	22,5
Kort utdanning	100,0	48,7	16,5	11,8	7,3	8,3	7,4
Middels utdanning	100,0	30,5	16,3	13,7	11,5	13,1	14,9
Lang utdanning	100,0	15,2	8,8	11,2	9,1	18,2	37,6
Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania og Europa forøvrig i alt	100,0	22,5	15,7	13,8	14,0	14,9	19,1
Kort utdanning	100,0	28,6	18,3	13,7	13,2	12,5	13,7
Middels utdanning	100,0	23,0	15,8	14,6	14,2	14,3	18,2
Lang utdanning	100,0	15,2	12,7	13,2	14,8	18,2	25,8

Stortingvalgene 2013,2017 og 2021. Kommunestyre- og fylkestingsvalgene 2015 og 2019.

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Det vil alltid være noen endringer i valgdeltakelsen mellom to valg. Fra 2013 til 2017 steg valgdeltakelsen blant mange innvandrere. Men fra 2017 til 2021 sank den igjen, delvis kan dette forklare med at mange som tidligere hadde stemt Arbeiderpartiet satte seg på gjerdet. Om de kommer tilbake igjen og stemmer ved neste valg gjenstår å se. Men slike «tilbaketrekkninger» fra velgerskarer er naturlige reaksjoner hvis en er misfornøyd med det partiet en vanligvis stemmer på. Det er tegn som tyder på at innvandrerne i større grad sprer seg utover partilandskapet sammenliknet med tidligere. Den totale forskjellen i partivalg hvis vi sammenlikner velgere fra Afrika og Asia med befolkningen ellers gikk litt ned i 2021 sammenliknet med 2017. Den dominerende rollen Ap har hatt blant innvandrere kan ha virket mobiliserende, ved at innvandrere diskuterer politikk og påvirker hverandre å stemme. Men den kan også virke demotiverende for andre, for eksempel for andre generasjon som føler et krysspress for å stemme det samme som «andre innvandrere», men som egentlig ville stemt på andre partier.

At noen velgergrupper ikke stemmer i et valg trenger ikke bety at de «står utenfor demokratiet», analysene i denne rapporten peker i retning av at stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn er mere volatile sammenliknet med stemmeberettigede uten innvandrerbakgrunn. Det er store forskjeller mellom innvandrere med hensyn til landbakgrunn. Deltakelsen synes også for de fleste å samvariere med bakgrunnskjennetegn som utdanningsnivå, alder og sysselsettingsgrad. Av dem som har hatt muligheten til å stemme i flere valg ser vi at de aller fleste, nær 8 av 10 med innvandrerbakgrunn har stemt minst en gang i løpet av de siste fem valgene.

6.2. En sammenlikning i Oslo

Valgdeltakelsen varierer med hensyn til geografi og valgkrets. Uavhengig av innvandringskategori er deltakelsen høyest i Hordaland og Sogn og Fjordane, og lavest i Finnmark og Østfold. Men valgdeltakelsen blant befolkningen ellers er høyest i Oslo og lavest i Finnmark. Deltakelsen er 13 prosentpoeng høyere blant befolkningen ellers i Oslo sammenliknet med befolkningen ellers i Finnmark (da tar vi ikke hensyn til bakgrunnkjennetegn). Også valgdeltakelsen blant innvandrerne er høyest i Oslo (jmf vedleggstabell A5). Som vi så i kapittel 2.6 er det flest stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn i valgkretsen Oslo. Som vi har beskrevet i tidligere rapporter bor de fleste med innvandrerbakgrunn i Groruddalen og Søndre Nordstrand (Kleven 2019c). Valgdeltakelsen er lavere i de stemmekretsene hvor innvandrerandelen er høy sammenliknet med de stemmekretsene hvor innvandrerandelen er lav. Dette gjelder også for befolkningen ellers. For eksempel er deltakelsen 9 prosentpoeng høyere blant befolkningen ellers der hvor innvandrerandelen er under 10 prosent, sammenliknet med de stemmekretsene hvor innvandrerandelen er over 30 prosent (henholdsvis 89 prosent og 80 prosent). Blant innvandrere med bakgrunn fra Afrika, Asia etc. er deltakelsen henholdsvis 54 prosent i stemmekretser hvor innvandrerandelen er over 30 prosent (se vedleggs tabell A4). Valgdeltakelsen varierer som tidligere nevnt med utdanningsnivå og alder. I stemmekretser hvor innvandrerandelen er over 30 prosent er andelen som stemte i det siste stortingsvalget 53 prosent blant menn under 40 år med grunnskoleutdanning i befolkningen ellers. Blant norskfødte i tilsvarende kategori er den 34 prosent. Ser vi på menn i samme aldersgruppe med universitetsutdanning er andelen som stemte henholdsvis 88 prosent blant befolkningen ellers og 60 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre. Forklaringen på at valgdeltakelsen er lavere blant stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn kan altså ikke skyldes at de bor i områder med generell lav valgdeltakelse.

Men hva om vi ser flere valg i sammenheng, hvor mange valg deltar dem med innvandrerbakgrunn i? Er det det forskjell hvis vi sammenlikner med befolkningen ellers, og er det forskjeller mellom hele Oslo og de stemmekretsene der innvandrerandelen er høy?

I tabell 6.4 viser vi gjennomsnittet for antall valg man har deltatt i. Gjennomsnittet kan anta verdiene mellom 0 og 5. Vi viser gjennomsnittet i hele Oslo og kun i de stemmekretsene hvor innvandrerandelen er over 30 prosent. Vi tar kun med dem som har bakgrunn fra Afrika, Asia etc, og deler inn etter innvandrer og norskfødt med innvandrerbakgrunn. Vi deler inn i strata etter kjønn, aldersgruppe og utdanningsnivå.

Ser vi på andelen blant dem som hadde stemmerett i de fem siste valgene (både kommunestyrevalg og stortingsvalg) er gjennomsnittet for menn under 40 år med grunnskoleutdanning henholdsvis 2,4 for befolkningen ellers og 1,7 for norskfødte hvis vi ser på hele Oslo. Der hvor innvandreandelen er over 30 prosent er gjennomsnittet 2,2 for befolkningen ellers og 1,8 for menn med foreldre fra Afrika, Asia etc. Forskjellen er altså mindre i de innvandrertette stemmekretsene, men de består. Det samme er tilfelle med kvinner under 40 med kort utdanning, forskjellen er minst mellom de norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers (1,7 mot 2,3).

Et gjennomgangstema i denne rapporten er at valgdeltakelsen stiger med utdanningsnivå. Hvis vi ser på kvinner under 40 med lang utdanning er gjennomsnittet blant de norskfødte 3,1. Til sammenlikning er gjennomsnittet 4,2 blant befolkningen ellers. Altså stiger deltakelsen blant norskfødte kvinner i denne aldersgruppen, med foreldre fra Afrika, Asia etc., markert med utdanningsnivå. Men, økningen er større for kvinner i gruppen 'befolkningen ellers'.

Hvis vi ser på menn under 40 år med universitetsutdanning er gjennomsnittet 4,1 for 'befolkningen ellers' og 3,0 for norskfødte med innvandrerforeldre. Den samme mønsteret gjør seg gjeldende her, gjennomsnittet stiger for dem med lang utdanning sammenliknet med dem med kortere varianter,

men økningen er størst blant 'befolkningen ellers'. Andre kombinasjoner av kjønn, aldersgrupper, utdanningsnivå, innvandringskategori og landbakgrunn følger det samme mønsteret.

Tabell 6.4 Stemt i de siste 5 valg i Oslo. Etter kjønn*alder*utdanning, innvandringskategori, landgruppe og andel innvandrere i stemmekretsen. 2013-2021. Gjennomsnitt (0-5)

	Hele Oslo			Innvandrерandel over 30 % i stemmekretsen		
	Befolkningen ellers	Innvandrere med bakgrunn fra Afrika, Asia etc	Norskfødt med foreldre fra Afrika, Asia etc	Befolkningen ellers	Innvandrere med bakgrunn fra Afrika, Asia etc	Norskfødt med foreldre fra Afrika, Asia etc
I alt						
Mann,18-39 år, kort utdanning	2,4	1,6	1,7	2,2	1,7	1,8
Mann,40-59 år, kort utdanning	3,2	2,4	2,0	3,1	2,6	2,1
Mann,60-79 år, kort utdanning	3,6	2,5	..	3,6	2,7	..
Kvinne,18-39 år, kort utdanning	2,6	1,8	1,6	2,3	1,9	1,7
Kvinne,40-59 år, kort utdanning	3,2	2,5	2,5	3,2	2,6	2,7
Kvinne,60-79 år, kort utdanning	3,7	2,2	..	3,7	2,3	..
Mann,18-39 år, middels utdanning	3,3	2,0	2,3	3,1	2,1	2,3
Mann,40-59 år, middels utdanning	4,1	2,7	3,0	4,0	2,9	2,9
Mann,60-79 år, middels utdanning	4,3	2,9	..	4,3	3,1	..
Kvinne,18-39 år, middels utdanning	3,3	2,2	2,4	3,2	2,3	2,5
Kvinne,40-59 år, middels utdanning	4,2	2,8	2,9	4,1	3,0	3,0
Kvinne,60-79 år, middels utdanning	4,4	2,7	..	4,3	2,8	..
Mann,18-39 år, lang utdanning	4,1	2,7	3,1	4,1	2,6	3,0
Mann,40-59 år, lang utdanning	4,6	3,0	3,4	4,4	3,0	3,1
Mann,60-79 år, lang utdanning	4,7	2,9	..	4,5	3,1	..
Kvinne,18-39 år, lang utdanning	4,3	2,9	3,2	4,2	2,9	3,1
Kvinne,40-59 år, lang utdanning	4,6	3,1	3,4	4,5	3,0	3,1
Kvinne,60-79 år, lang utdanning	4,7	3,1	..	4,7	3,1	..

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Videre analyser

I de kommende analysene av personer med innvandrerbakgrunn sin valgadfærd vil det være viktigere å forsøke å forklare hva som får noen til å delta hyppig i valgene mens andre deltar i mindre grad. Da bør en komplimentere analysene av registerdata for valgdeltakelse med analyser av velgerundersøkelsene, hvor SSB har stilt spørsmål om holdninger til demokratiet og politisk deltakelse osv. I denne rapporten var vi først og fremst opptatt av å beskrive tilstanden.

Referanser

Almond, Gabriel A. og Sidney Verba (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton, NJ.: Princeton University Press.

Brochmann, Grete og Knut Kjeldstadli (2014) *Innvandringen til Norge; 900-2010*. Oslo: Pax

Dahl, Robert A. (1963) *Modern Political Analysis*. New Jersey: Prentice-Hall

Dzamarija, Minja Tea, Kristin Kvarv Andreassen og Tove Irene Slaastad (2012) Dokumentasjon av registerbasert statistikk over innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Interne dokumenter 12/2013 Statistisk sentralbyrå

Dzamarija, Minja Tea, Espen Andersen og Øyvinn Kleven (2022) «Demografi» i Dzamarija, Minja Tea (red.) i *Eldre innvandrere i Norge. Demografi, boforhold, inntekt, formue og helse*. [Rapporter 2022/2. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå](#).

Cohen, Carl (1984) «Demokratiets former» i Hagtvedt og Lafferty (red) *Demokrati og demokratisering*. Oslo: Aschehoug

Faye, Arne (1995) «Valgdferden preges av hjemlandet» i *Samfunnspeilet* 2/95.

Kleven, Ø. (2019a). Lav valgdeltakelse blant unge voksne. SSB analyse (artikkel 6).

Kleven, Ø. (2019b). Hver tredje med lite utdanning sitter hjemme i valg etter valg. SSB analyse (artikkel 6).

Kleven, Øyvinn (2019c) *Innvandrere og stortingsvalget 2017. Valgferd blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre sammenliknet med øvrig befolkning*. Rapporter 2019/17 Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Kleven, Øyvinn (2021) Valgdeltakelse og alder – mulige effekter av endrede aldersgrenser. [Rapporter 2021/22 Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå \(pdf\)](#).

Kleven, Øyvinn og Johannes Bergh (2022) Litt om velgerne ved stortingsvalgene 2017 og 2021. Basert på de første foreløpige resultatene fra velgerundersøkelsene i 2021. [Statistisk sentralbyrå 17. Mars 2022](#).

Kleven, Øyvinn og Tove Bergseteren (2022) *Innvandrere og kommunestyrevalget 2019. Stemmeberettigede, valgferd og representasjon*. Rapporter 2022/44. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

[Kongeriket Norges Grunnlov](#)

Ringdal, Kristen (2018) *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. 4. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Lipset, Seymour M. (1960/1968) *Det politiske menneske. Politikens sosiale grunnlag*. Oslo: Gyldendal
[Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre \(valgloven\)](#)

Molstad, Christian Sørlien (2022) Rekordmange fikk norsk statsborgerskap i 2021 i kjølvannet av ny lov. [Statistisk sentralbyrå 04. Mai 2022](#)

Saglie, Jo (2015) «Høyere deltagelse for enhver pris?» i *Kommunal Rapport*. 13.10.2015.

Soltvedt, Kjartan (2004) «Folkeregistre og personnummersystemer i Norge fra 1905 til 2001» I K. Soltvedt (red) *Folketellinger gjennom 200 år. SØS 109*. Statistisk sentralbyrå.

Offerdal, Audun (2003) «Politisk deltagelse – er den så nøye da?» i *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* 03/2003

Pitkin, Hanna Fenichel (1967) *The Concept of representation*. California: University of California Press

Tingsten, Herbert (1937) Political behavior. Studies in election statistics. P.S King. London

Wasserstein, Ronald L. og Nicole A. Lazar (2016) «The ASA's Statement on p-Values: Context, Process, and Purpose" in The American Statistician, Vol. 70 No. 2 (MAY 2016), pp 129-133

Vedlegg A: Tabeller

Tabell A1 Valgdeltakelse etter valgdistrikt og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå uavhengig av innvandringskategori. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt	Øst	Ake	Oslo	Hed	Opp	Bus	Vest	Tele.	A-Ag	V-Ag	Rog	Hor	Sog	Mør	S-Tr	N-Tr	Nor	Tro	Fin
I alt	77	73	79	78	76	75	75	76	75	76	77	78	80	80	78	78	76	74	75	72
Menn, kort Utdanning																				
18-39 år	50	46	53	49	48	47	48	50	47	47	50	52	54	53	51	52	48	47	47	41
40-59 år	59	57	63	55	60	56	57	57	55	57	58	60	62	63	64	61	60	61	61	59
60-79 år	72	69	73	63	75	71	71	70	70	70	72	74	75	74	76	71	73	71	73	69
Over 80 år	65	62	68	55	69	69	68	65	65	65	67	65	65	68	67	66	67	64	64	60
Kvinner, kort utdanning																				
18-39 år,	59	55	63	56	57	58	55	58	56	57	58	62	64	67	62	62	61	58	59	56
40-59 år	61	59	64	55	63	58	58	61	59	59	61	64	66	71	64	63	62	62	61	64
60-79 år	72	70	74	63	74	72	71	71	70	71	71	73	76	76	75	73	71	71	71	70
Over 80 år	55	55	60	53	58	55	58	56	56	56	58	55	57	54	52	54	56	52	51	50
Mann, middels Utdanning																				
18-39 år	65	60	65	67	64	62	62	65	60	62	66	67	70	68	64	66	63	61	61	56
40-59 år	79	76	81	76	79	77	77	79	77	77	80	82	82	82	81	79	79	77	77	78
60-79 år	86	85	87	83	86	86	87	85	85	86	87	88	88	87	87	86	86	84	85	83
Over 80 år	79	78	81	78	80	78	81	79	79	79	81	79	79	80	78	79	82	76	77	73
Kvinne, middels utdanning																				
18-39 år	70	65	70	71	69	69	67	68	65	67	70	72	75	76	71	73	70	68	70	67
40-59 år	80	77	81	77	80	78	79	79	79	79	80	82	83	85	83	81	79	79	77	78
60-79 år	86	85	87	85	86	85	86	86	85	86	87	87	88	87	86	85	85	82	82	82
Over 80 år	71	70	74	71	72	67	72	72	70	72	72	71	70	68	68	70	71	67	66	68
Mann, lang Utdanning																				
18-39 år	83	77	81	86	81	78	78	80	78	78	82	82	85	83	80	84	82	80	82	79
40-59 år	90	87	91	89	90	90	89	90	89	90	89	90	91	91	91	91	90	88	88	88
60-79 år	92	91	93	90	93	92	92	93	92	94	93	93	93	94	93	93	93	92	92	91
Over 80 år	86	85	87	86	84	86	85	85	84	89	87	85	86	87	85	85	88	84	84	79
Kvinne, lang Utdanning																				
18-39 år	85	79	83	87	83	82	82	83	82	84	84	84	87	86	83	86	83	82	83	82
40-59 år	90	87	91	90	89	89	88	89	89	90	90	90	91	92	90	91	89	89	88	88
60-79 år	93	92	93	92	93	93	92	93	93	93	93	93	94	94	94	94	93	92	91	90
Over 80 år	81	78	82	82	81	80	83	81	82	83	83	82	81	80	80	80	82	76	78	74

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Tabell A2 Valgdeltakelse etter og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, 3-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

	Befolkningen ellers	Innvandrere			Norskfødte med innvanderforeldre		
		Vest-Europa etc.	Øst-Europa- EU	Afrika, Asia etc	Vest-Europa etc.	Øst-Europa- EU	Afrika, Asia etc
I alt	80	74	53	48	75	61	49
Mann, kort utdanning							
18-39 år	53	41	32	32	42	35	33
40-59 år	63	60	38	44	53	49	42
60-79 år	74	64	41	43	68	61	..
Mann, middels utdanning							
18-39 år	64	43	40	37	48	41	44
40-59 år	66	58	44	47	66	39	46
60-79 år	74	62	44	40	68	64	..
Mann, lang utdanning							
18-39 år	67	54	38	40	65	46	43
40-59 år	81	72	43	49	80	75	58
60-79 år	87	79	44	52	87	82	73
Kvinne, kort utdanning							
18-39 år	73	56	43	43	64	54	53
40-59 år	83	73	48	54	76	64	59
60-79 år	87	78	55	51	84	84	77
Kvinne, middels utdanning							
18-39 år	85	76	60	55	78	69	61
40-59 år	92	84	65	59	88	81	71
60-79 år	94	86	61	57	95	93	89
Kvinne, lang utdanning							
18-39 år	87	76	63	55	81	70	66
40-59 år	92	84	65	63	90	80	72
60-79 år	94	87	63	60	91	93	82

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Tabell A3 Valgdeltakelse i Oslo etter og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, 3-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

Hele Oslo	Befolkningen I alt	Innvandrere				Norskfødte med innvanderforeldre		
		ellers	Vest-Europa etc.	Øst-Europa- EU	Afrika, Asia etc.	Vest-Europa etc.	Øst-Europa- EU	Afrika, Asia etc.
I alt	78	86	75	59	59	72	63	52
Menn, kort								
Utdanning								
18-39 år	49	61	47	28	34	36	30	33
40-59 år	55	66	64	33	46	23	30	40
60-79 år	63	73	56	47	47	15		
Over 80 år	55	63	48		28			
Kvinner, kort								
utdanning								
18-39 år,	56	71	38	43	37	29	31	44
40-59 år	55	68	56	45	48	47		50
60-79 år	63	75	52	43	41	64		
Over 80 år	53	58	54	38	16			
Mann, middels								
Utdanning								
18-39 år	67	74	55	59	43	71	53	46
40-59 år	76	84	71	56	52	88	73	62
60-79 år	83	86	80	47	57	94		
Over 80 år	78	79	71	43	42			
Kvinne, middels utdanning								
18-39 år	71	79	59	43	45	67	58	56
40-59 år	77	86	79	55	55	81	47	61
60-79 år	85	87	75	53	54	84		
Over 80 år	71	72	69	51	34	82		
Mann, lang								
Utdanning								
18-39 år	86	89	79	73	58	78	73	65
40-59 år	89	94	85	69	59	90	79	71
60-79 år	90	94	84	54	57	97		
Over 80 år	86	88	83	64	43			
Kvinne, lang								
Utdanning								
18-39 år	87	91	79	71	60	81	73	69
40-59 år	90	94	86	70	64	86	79	71
60-79 år	92	95	89	62	61	98		
Over 80 år	82	83	79	54	36	80		

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Tabell A4 Valgdeltakelse i Oslo etter og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, innvandringskategori, landgruppe og andel innvandrere i stemmekretsen. Stortingsvalget 2021. Prosent

	I alt	Befolkningen ellers	Innvandrere med bakgrunn fra Afrika, Asia etc	Norskfødt med foreldre fra Afrika, Asia etc
Over 30 % innvandrere Oslo I alt	66	80	50	49
Over 30 % innvandrere				
Mann,18-39 år, kort utdanning	40	53	34	34
Mann,40-59 år, kort utdanning	54	65	50	40
Mann,60-79 år, kort utdanning	61	72	52	..
Kvinne,18-39 år, kort utdanning	48	62	38	47
Kvinne,40-59 år, kort utdanning	53	67	50	53
Kvinne,60-79 år, kort utdanning	60	73	43	..
Mann,18-39 år, middels utdanning	55	67	41	44
Mann,40-59 år, middels utdanning	70	82	56	56
Mann,60-79 år, middels utdanning	80	85	62	..
Kvinne,18-39 år, middels utdanning	59	74	44	56
Kvinne,40-59 år, middels utdanning	70	83	57	60
Kvinne,60-79 år, middels utdanning	81	85	55	..
Mann,18-39 år, lang utdanning	77	88	54	60
Mann,40-59 år, lang utdanning	79	91	60	67
Mann,60-79 år, lang utdanning	81	91	60	..
Kvinne,18-39 år, lang utdanning	78	90	56	64
Kvinne,40-59 år, lang utdanning	82	92	62	65
Kvinne,60-79 år, lang utdanning	85	93	60	..
Under 10 % innvandrere Oslo I alt	87	89	54	60
Under 10 % innvandrere				
Mann,18-39 år, kort utdanning	65	69	34	37
Mann,40-59 år, kort utdanning	64	70	43	46
Mann,60-79 år, kort utdanning	74	78	44	..
Kvinne,18-39 år, kort utdanning	73	78	40	46
Kvinne,40-59 år, kort utdanning	65	71	49	46
Kvinne,60-79 år, kort utdanning	73	78	42	..
Mann,18-39 år, middels utdanning	74	76	44	55
Mann,40-59 år, middels utdanning	85	87	48	64
Mann,60-79 år, middels utdanning	89	90	46	..
Kvinne,18-39 år, middels utdanning	78	81	44	59
Kvinne,40-59 år, middels utdanning	85	88	53	69
Kvinne,60-79 år, middels utdanning	90	91	59	..
Mann,18-39 år, lang utdanning	88	89	63	69
Mann,40-59 år, lang utdanning	94	95	62	80
Mann,60-79 år, lang utdanning	95	96	57	..
Kvinne,18-39 år, lang utdanning	89	91	60	75
Kvinne,40-59 år, lang utdanning	94	95	72	82
Kvinne,60-79 år, lang utdanning	95	96	63	..

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Tabell A5 Valgdeltakelse etter valgdistrikt, 3-delt innvandringskategori 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent

Valgdistrikt	Befolkningen I alt ellers		Innvandrere			Norskfødte med innvandrerforeldre		
			Vest-Europa etc.	Øst-Europa- EU	Afrika, Asia etc	Vest-Europa etc.	Øst-Europa- EU	Afrika, Asia etc
Østfold	73	76	68	47	47	75	51	42
Akershus	79	83	75	55	55	78	64	49
Oslo	78	86	75	59	59	72	63	52
Hedmark	76	77	74	53	53	70	62	44
Oppland	75	76	75	49	49	75	48	46
Buskerud	75	79	74	50	50	71	56	44
Vestfold	76	79	73	50	50	79	61	44
Telemark	75	76	71	47	47	81	59	41
Aust-Agder	76	77	70	49	49	79	67	41
Vest-Agder	77	80	71	48	48	80	47	48
Rogaland	78	81	74	52	52	72	61	44
Hordaland	80	82	74	53	53	78	71	53
Sogn og Fjordane	80	80	73	55	55	72	..	55
Møre og Romsdal	78	79	69	50	50	70	..	51
Sør-Trøndelag	78	80	79	53	53	83	64	57
Nord-Trøndelag	76	77	70	56	56	60	..	50
Nordland	74	75	73	55	55	70	75	56
Troms	75	76	74	54	54	70	..	52
Finnmark	72	73	65	49	49	80	..	55

Kilde: Valgdeltakelse. Statistisk sentralbyrå

Tabell A6 Svarprosjenter, etter innvandringskategori, landgruppe og utvalgte land. Velgerundersøkelsene 2021

	Svarprosent
Befolkningen ellers	55,6
Innvandrere	43,0
Vest-Europa etc.	64,5
Øst-Europa-EU	53,5
Afrika, Asia etc	41,6
Innvandrere, utvalgte land	
Afghanistan	36,8
Bosnia-Hercegovina	48,3
Chile	45,6
Danmark	65,4
Eritrea	29,4
Etiopia	43,2
Filippinene	35,1
India	53,3
Irak	35,8
Iran	44,9
Kina	49,0
Kosovo	51,8
Marokko	30,2
Nederland	59,0
Pakistan	29,1
Polen	48,1
Russland	48,4
Somalia	27,5
Sri Lanka	30,9
Sverige	57,4
Syria	24,4
Thailand	37,5
Tyrkia	39,1
Tyskland	63,4
Ukraina	39,0
USA	60,0
Vietnam	38,8
Norskfødte med innvandrerforeldre	38,9
Vest-Europa etc.	64,8
Øst-Europa-EU	56,9
Afrika, Asia etc	35,3
Norskfødte med innvandrerforeldre, utvalgte land	
Afghanistan	35,3
Bosnia-Hercegovina	46,3
Chile	35,2
Danmark	65,7
Eritrea	32,3
Etiopia	50,0
Filippinene	28,9
India	37,9
Irak	27,3
Iran	41,7
Kina	44,4
Kosovo	34,9
Marokko	36,8
Pakistan	31,6
Polen	59,6
Somalia	25,8
Sri Lanka	37,7
Sverige	61,0
Tyrkia	31,2
Vietnam	32,7

Figurregister

Figur 2.1	Ervervelse av norsk statsborgerskap og netto innflytting av utenlandske statsborgere per år, 1977-2021. Antall.....	11
Figur 2.2	Andel stemmeberettigede etter 3-delt innvandringskategori. Stortingsvalgene 1981-2021	11

Tabellregister

Tabell 2.1	Antall stemmeberettigede i alt, innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Stortingsvalgene 1981-2021	10
Tabell 2.2	Stemmeberettigede i stortingsvalget 2021 etter innvandringskategori og landgruppe. Antall og prosent.....	13
Tabell 2.3	Stemmeberettigede innvandrere fra ulike land. Stortingsvalgene 2013-2021. Antall	14
Tabell 2.4	Stemmeberettigede norskfødte med innvandrerforeldre fra ulike land. Stortingsvalgene 2013-2021. Antall	15
Tabell 2.5	Ervervelse av norsk statsborgerskap blant innvandrere etter enkeltland (statsborgerskap). 2017-2019 og 2020-2021 ¹ . Sortert etter prosentandel som fikk innvilget statsborgerskap i 2020-2021 Antall	16
Tabell 2.6	Ervervelse av norsk statsborgerskap blant norskfødte med innvandrerforeldre etter enkeltland (statsborgerskap). 2017-2019 og 2020-2021 ¹ . Sortert etter prosentandel som fikk innvilget statsborgerskap i 2020-2021. Antall	16
Tabell 2.7	Stemmeberettigede innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter valgdistrikt. Stortingsvalgene 2013-2021. Prosent	17
Tabell 3.1	Valgdeltakelse etter 3-delt innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalgene 1997-2021. Prosent.	19
Tabell 3.2	Valgdeltakelse blant innvandrere etter utvalgte enkeltland. Stortingsvalgene 1997-2021. Prosent.....	20
Tabell 3.3	Valgdeltakelse blant personer med stemmerett i 2017 og 2021 etter innvandringskategori, 8-delt landgruppe og. Stortingsvalgene 2017 og 2021. Prosent..	21
Tabell 3.4	Valgdeltakelse etter full innvandringskategori, 8-delt landgruppe, kjønn og alder. Stortingsvalget 2021. Prosent.	23
Tabell 3.5	Valgdeltakelse blant personer mellom 18 og 33 år etter innvandringskategori og alder. Norskfødte med to utenlandsfødte foreldre etter 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent	24
Tabell 3.6	Valgdeltakelse blant personer mellom 20 og 33 år etter innvandringskategori og utdanningsnivå. Norskfødte med to innvandrerforeldre etter 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent	25
Tabell 3.7	Valgdeltakelse blant norskfødte etter utvalgte enkeltland. Stortingsvalgene 2009-2021. Prosent.....	26
Tabell 3.8	Valgdeltakelse blant personer mellom 25-70 år, etter innvandringskategori, 8-delt landgruppe og 3-delt utdanningsnivå. Stortingsvalget 2021. Prosent	27
Tabell 3.9	Valgdeltakelse etter sysselsettingsstatus, 3-delt innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent.....	28
Tabell 3.10	Valgdeltakelse blant innvandrere etter botid, aldersgruppe og 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent	29
Tabell 3.11	Valgdeltakelse blant innvandrere som fikk norsk statsborgerskap mellom 2017-2021, etter botid, 8-delt landgruppe og tidspunkt for statsborgerskap. Stortingsvalget 2021. Prosent	29
Tabell 4.1	Partivalg etter innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent	31
Tabell 4.2.	Partivalg etter 2-delt innvandringskategori, kjønn, aldersgruppe og 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent.....	32
Tabell 4.3.	Partivalg blant øvrige og velgere med innvandrerbakgrunn etter utdanningsnivå og landgruppe. Blant personer mellom 25 og 70 år. Stortingsvalget 2021. Prosent.....	34
Tabell 4.4	Partivalg etter 3-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Stortingsvalgene 2017 og 2021. Prosent.....	35

Tabell 4.5	Partienes oppslutning blant dem som hadde stemmerett og stemte i minst ett av stortingsvalgene i 2021 og 2017. 2-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Prosent.....	36
Tabell 4.6.	Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU. Partivalg i stortingsvalgene 2017 og 2021 blant dem som hadde stemmerett i 2017 og 2021 og stemte i minst ett av valgene. Overgangsmatrise (n= 1 605 - uveid). Prosent.....	37
Tabell 4.7	Norske uten innvandrerbakgrunn. Partivalg i stortingsvalgene 2017 og 2021 blant dem som hadde stemmerett i 2017 og 2021 og stemte i minst ett av valgene. Overgangsmatrise (n= 3 731 - uveid). Prosent.....	37
Tabell 4.8	Partivalg blant utvalgte enkeltland blant innvandrere. Stortingsvalget 2021. Prosent....	38
Tabell 4.9	Partivalg blant enkeltland (foreldrenes landbakgrunn), norskfødte med innvandrerforeldre. Stortingsvalget 2021. Prosent.....	39
Tabell 5.1	Stortingsrepresentanter etter innvandringskategori og landbakgrunn. Stortingsvalgene 2005-2021. Antall.....	41
Tabell 5.2	Kandidater og representanter etter 2-delt innvandringskategori og 8-delt landgruppe. Stortingsvalgene 2017 og 2021	42
Tabell 5.3	Kandidater, innvandre og barn av innvandrere etter parti og 8-delt landbakgrunn. Stortingsvalget 2017 og 2021. Antal	43
Tabell 5.4	Stortingsrepresentanter, innvandre og barn av innvandrere med bakgrunn fra Asia eller Afrika 2001-2017	43
Tabell 6.1	Stemte i 2021. Innvandrere sammenliknet med befolkningen ellers (mellom 20-70 år). Model 1 innvandrere*8-delt landgruppe. Model 2 innvandrere*8-delt landgruppe, alder, kjønn og utdanningsnivå. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (OLS).....	45
Tabell 6.2	Stemte i 2021 blant befolkningen ellers og norskfødte med innvandrerforeldre mellom 20-40 år. Model 1 norskfødte med innvandrerforeldre*8-delt landgruppe. Model 2 norskfødte med innvandrerforeldre*8-delt landgruppe, alder, kjønn og utdanningsnivå. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter (OLS)	47
Tabell 6.3	Andel som stemte i de fem siste valgene (2013-2021). Blant dem som hadde stemmerett i alle fem valg i alderen 26-70 år. Etter utdanningsnivå, 2-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Prosent.....	48
Tabell 6.4	Stemt i de siste 5 valg i Oslo. Etter kjønn*alder*utdanning, innvandringskategori, landgruppe og andel innvandrere i stemmekretsen. 2013-2021. Gjennomsnitt (0-5).....	50
Tabell A1	Valgdeltakelse etter valgdistrikt og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå uavhengig av innvandringskategori. Stortingsvalget 2021. Prosent.....	53
Tabell A2	Valgdeltakelse etter og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, 3-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent	54
Tabell A3	Valgdeltakelse i Oslo etter og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, 3-delt innvandringskategori og 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent	55
Tabell A4	Valgdeltakelse i Oslo etter og kjønn, aldersgruppe, utdanningsnivå, innvandringskategori, landgruppe og andel innvandrere i stemmekretsen. Stortingsvalget 2021. Prosent	56
Tabell A5	Valgdeltakelse etter valgdistrikt, 3-delt innvandringskategori 3-delt landgruppe. Stortingsvalget 2021. Prosent	57
Tabell A6	Svarprosent, etter innvandringskategori, landgruppe og utvalgte land. Velgerundersøkelsene 2021	58